Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka cent. 60

Leto XXV. Ljubljana, 17. junija 1943-XXI Štev. 24

DOMOVINA in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana, Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni 31-22 do 31-26 Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 6.— L, polletno 12.— L, celoletno 24.— L. — Posamezna številka 60 cent.

PREGLED VOJNIH DOGODKOV

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 12. junija naslednje 1113. vojno poročilo:

Pantellerija, izpostavljena množestvenim letalskim in silnim pomorskim napadom, ki po silovitosti in gostoti nimajo predhodnega primera, oropana vsakršne vodne zaloge za civilno prebivalstvo, je bila včeraj prisiljena prenehati z odporom.

Letalski in pomorski napadi sovražnika so se obnovili in ojačili na malo posadko na Lampedusi, ki je odklonila poziv za predajo in se junaško upira.

•

Pripomba k temu vojnemu poročilu nam pove naslednje podrobnosti: Otok Pantellerija, oddaljen komaj 66 km od Tunizije in 94 km od Sicilije, je moral včeraj prenehati z odporom proti sovražnim napadom. Sovražna letalska ofenziva, ki se je preko enega meseca z neprestano silovitostjo osredotočala proti otoku, je uničila vsako zalogo vode. Kakšne posledice je imelo bombardiranje otoka, je jasno povedal londonski radio v svoji oddaji 9. junija z besedami nekega vojnega dopisnika: »Bil sem priča enega izmed najpogubnejših bombardiranj, kar sem jih kdaj videl in ki je bilo naperjeno na en sam cilj. Vsa pantellerijska luka je bila kakor ogromen vulkan v izbruhu.« — V resnici se je teh napadov, ki so bili vzdrževani in osredotočeni v doslej neznanem obsegu, udeležila, kakor zatrjuje londonski radio, celotna razpoložljiva angleško-ameriška letalska sila, ki je v 13 dneh vrgla na nekoliko desetkov štirijaških kilometrov otoka od 15.000 do 17.000 ton bomb. Samo na dan 10. t. m. je bilo vrženih 2000 ton eksplozivov na naprave in na obrambo Pantellerije.

Tudi na malo mesto in na sušno Lampeduso, oddaljeno 210 km od matere Domovine, se pojačuje z bližnjih tuniških obal (120 km) ter z Malte (165 km) letalsko-pomorska akcija nasprotnika, da bi udušila vsako nadalinjo obrambno sposobnost, toda mala posadka se upira z junaško trdnostjo.

•

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 13. junija naslednje št. 1114 vojno poročilo:

Otok Lampedusa, ki je bil izpostavljen neprekinjenemu bombardiranju iz zraka in z morja, je moral prenehati z odporom v neenaki borbi.

V Sicilskem prelivu so nemška letala napadla pomorske formacije ter potopila 8000 tonski prevozni parnik ter 14 čolnov za izkrcevanje ter hudo poškodovala tri križarke, 14 manjših vojnih enot in 6 trgovskih ladij. V letalskih bojih z letalskim spremstvom so nemški lovci sestrelili štiri letala.

Naša torpedna letala so izvedla uspele nočne akcije proti nekemu konvoju pred Cirenaiko ter proti drugemu konvoju v zalivu Philipeville. Zadeti so bili trije parniki, eden večje in dva srednje tonaže.

Sovražni napadi na Reggio Calabrio, Catanijo in Palermo so povzročili izgube med civilnim prebivalstvom in škodo omejenega obsega na poslopjih. Protiletalske baterije v Trapaniju so uničile eno dvomotorno letalo.

•

Med civilnim prebivalstvom so bile zaradi letalskih napadov, o katerih je govora v uradnem poročilu, ugotovljene naslednje izgube: dva mrtva in 9 ranjenih v Cataniji in 10 mrtvih ter 19 ranjenih v Palermu.

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 14. junija naslednje 1115 vojno poročilo:

V teku ponovnih napadov na sovražni pomorski promet v Sicilskem prekopu in vzdolž tuniške obale so italijanska in nemška letala potopila 1 trgovsko ladjo in poškodovala 3 druge.

V letalskih dvobojih so osni lovci sestrelili 5 letal in sicer 2 nad Pantellerijo, 3 pa nad Sicilijo.

Oddelki štirimotornih letal so bombardirali okolico Messine in Catanije. Povzročena škoda ni težka, število žrtev je omejeno. Izmed letal, udeleženih pri napadu, sta se zrušili na zemljo po zadetku protiletalske obrambe v Messini in sicer eno med Gazziem in Contesseom, drugo pa severozapadno od Orta Liuzza.

Zaradi napadov, ki jih omenja to današnje uradno poročilo, so do zdaj ugotovili 4 mrtve in 2 ranjena med civilnim prebivalstvom.

•

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. junija naslednje 1116. vojno poročilo:

V zapadnem Sredozemlju je naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Luigija Andreottija iz Spezije izvršila dvojni drzni napad po površini na konvoj v močnem spremstvu ter zadela dva parnika s približno 10.000 tonami, izmed katerih je bil eden potopljen.

Nemško letalstvo je napadalo pomorske cilje v vodah pri Pantelleriji ter je z bombami zadelo neko izkrcevalno ladjo in šest prevoznih ladij srednje tonaže.

Sovražno letalstvo, ki se je včeraj udejstvovalo nad Castelvetranom, je izgubilo 6 letal, izmed teh tri nad Pantellerijo in eno nad rtom Spartivento v boju, eno na področju Castelvetrana pod streli protiletalskega topništva, eno pa se je v plamenih zrušilo v okolici Marsalle.

Britanska letala so s strojnicami obstreljevala grške motorne jadrnice v bližini Jonskih otokov.

Nemški lovci so prestregli dve letali tipa »Bristol Blenheim« in jih sestrelili.

•

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 15. t. m. naslednje poročilo:

Severno od Kubana in na področju pri Bjelovu so se izjalovili krajevni napadi sovražnika.

Na morju pri Pantelleriji so hitra bojna letala dosegla bombne zadetke na sedmih prevoznih ladjah srednje velikosti. Nemška težka bojna letala so bombardirala preteklo noč pristaniške naprave v Boni.

Pri oboroženih izvidniških poletih nad Atlantikom so nemška bojna letala hudo poškodovala eno trgovsko ladjo pred portugalsko obalo ter sestrelila v letalskih bojih štiri sovražna letala.

Angleški bombniki so prileteli preteklo noč nad zapadno nemško ozemlje. Zaradi bombnih zadetkov v stanovanjskih predelih, ki so povzročili znatna razdejanja, je imelo predvsem prebivalstvo mesta Oberhausen izgube. Do zdaj so ugotovili sestrelitev 20 bombnikov.

V noči na 15. junija je letalstvo napadlo posamezne cilje na področju Londona in v vzhodni Angliji z bombami težkega kalibra.

Pri včeraj javljenem napadu sovražnega letalskega oddelka na nemški konvoj so se uspehi sestrelitev po zaključnih poročilih povišali na skupno 8 bombnikov in torpednih letal. Ena lastna enota, čije posadko pa je bilo po vel'ni mogoče rešiti, se je potopila.

Menjava straže na Visokem komisariatu

V vodstvu Visokega komisariata Ljubljanske pokrajine se je izvršila važna izpremenba. Po dveh letih je zapustil našo pokrajino Eksc. Emilio Grazioli, na njegovo mesto pa je bil imenovan s 15. junijem državni svetnik dr. Giuseppe Lombrassa.

V okviru kratkega članka je težko naznačiti neminovne zasluge, ki si jih je Eksc. Grazioli pridobil v teku dveh let na čelu Ljubljanske pokrajine. V tej kratki, toda tako važni zgodovinski dobi je Eksc. Grazioli preosnoval in preuredil našo pokrajino z uvedbo korporacijskega reda in drugih načel stanovske države. Pokazal je pri tem polno razumevanje za ljudske potrebe. Ob svojih obiskih po Ljubljanski pokrajini in ob svojih stalnih stikih z ljudstvom pa se je tudi lahko prepričal, kolikšno zaupanje in spoštovanje si je pridobil v najširših krogih. Kazal je polno razumevanje za ljudske potrebe. Neumorno delaven je sam proučeval vse politične in gospodarske načrte v Ljubljanski pokrajini. Ko se je Eksc. Grazioli preteklo soboto poslovil od zastopnikov vojaških, političnih, upravnih in cerkvenih oblastev v Ljubljani kakor tudi od zastopnikov slovenskega gospodarstva, umetnosti in kulture, je bilo izraženega mnogo obžalovanja in izkazane so mu bile iskrene simpatije, ki ga spremljajo daleč doli na novo, odgovornosti polno službeno mesto. Eksc. Grazioli je namreč postavljen za prefekta v Cataniji na Siciliji. V spomin na dela in zasluge Eksc. Graziolija se bo poslej imenoval novi otroški park v Tivoliju v Ljubljani.

Novi Visoki komisar Ljubljanske pokrajine Eksc. dr. Giuseppe Lombrassa je doslej opravljal že važne službe, v katerih je dokazal svojo visoko sposobnost ter svoje dragocene voditeljske lastnosti.

Eksc. dr. Giuseppe Lombrassa se je rodil v Pesaru 20. junija 1906 in je vpisan v fašistično stranko od leta 1921. Udeležil se je vseh slavnih dejanj fašizma v Markah ob strani Raffaela Riccardija. Ko je dokončal pravne nauke, se je z velikim uspehom posvetil novinarstvu ter je dolgo časa vodil »Ora«, tednik pesarskega fašizma. Iz tednika je napravil list, ki je bil zelo odlično orodje propagande in polemike. Udeležil se je kot dobrovoljec borbe za osvojitev Abesinije ter za osvoboditev Španije. V bojih na Španskem je bil trikrat ranjen ter si je zaslužil dve srebrni svetinji in vojni križec za hrabrost, razen tega pa je bil predlagan tudi za višjo stopnjo odlikovanja za vojne zasluge. Bil je tudi urednik lista »Lavoro fascista« ter sotrudnik dnevnika »Popolo d'Italia« in si je v teh svojstvih stekel soglasno občudovanje čitateljske javnosti. Dne 31. oktobra 1939 je bil zaradi svoje delavnosti in krepke vere imenovan za komisarja za naseljevanje, 25. februarja 1942 pa za Podtajnika Korporacij.

Dolga izkušnja, trdna politična priprava, priznane voditeljske in državniške sposobnosti so zagotovilo, da se bo pod njegovimi direktivami pokrajina čedalje bolj razvijala. Eksc. Lombrassi izraža prebivalstvo svoja voščila in spoštljivi pozdrav.

Ameriški naklepi glede Evrope

Beograjska »Donauzeitung« je prinesla v eni zadnjih številk dopis iz Stockholma o zločinskih načrtih in namenih, ki jih imajo Amerikanci z Evropo in še zlasti z Nemčijo. V njej beremo med drugim tole:

Znani severnoameriški poročevalec Kingbury Smith, ki ima najožje stike z ameriško Belo hišo, je objavil v zadnji številki lista »American Mercury« — kakor poroča posebni poročevalec »Folkets Dagbladeta« iz Lisbone — podrobni načrt, ki določa uničenje nemškega življa in nemške gospodarske moči. Dejstvo je, da je bil Smithov članek ponatisnjen v listu »Reader's Diggest«, pomeni po mnenju »Folkets Dagbladeta«, da so na najvišjih washingtonskih mestih polagali veliko važnost na to, da bi ga bralo čim več ljudi.

Kingbury Smith piše, da bi bila v primeru zmage glavna naloga anglosaško-sovjetske zveze celotna zasedba Nemčije, ki bi potem prišla pod angleško-ameriško-rusko vojaško vlado. Ta naj bi prevzela celotno upravo nad Nemčijo, ob-

(Nadaljevanje z 2. strani)

DOMAČE NOVICE

* **Ducejeva nagrada dvojčkom.** Visoki Komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Janezu in Mariji Bregar iz Bičja v občini Št. Jurij pri Grosupljem ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir. Enako nagrado sta dobila zakonca Leopold in Frančiška Božič iz Rudnika pri Ljubljani.

* **Zdravstvena avtokolona biva ta teden v Ribnici.** Zdravniki sprejemajo vsak dan dopoldne in popoldne. Zdravstvena avtokolona, ki po vrsti obiskuje razne kraje v Ljubljanski pokrajini, je storila že mnogo dobrega in so ji tudi prebivalci Ribniške doline zelo hvaležni.

* **Izredni komisar občine Kostanjevica.** Visoki komisar je namesto dosedanjega župana Josipa Likarja imenoval za izrednega komisarja občine Kostanjevica g. Ludovika Jelšnika.

* **Upravni odbor Kmetijske zadruge v Kočevju je razpuščen.** Za izrednega komisarja te zadruge je bil postavljen g. Umberto Tosoni z nalogo, da izvede likvidacijo zadruge.

* **Lozje Dermelj je umrl.** Kdo ga ni poznal na Posavju, kjer je deloval skoraj pol stoletja v naši gospodarski javnosti? Vedno vedrega lica si je hitro osvojil vsakogar, s komer se je spoznal. Koliko sto mernikov koruze in žita je šlo v slabih časih iz njegovega med siromašne rojake! Koliko sto kilogramov modre galice je razdelil med vinogradnike vsako leto! Skoraj v vseh zadrugah je predsedoval, zlasti znana je bila sadjarska podružnica, ki je razpečala na vagone prvovrstnih boštanjskih jabolk. Umrl je v zagrebški bolnišnici in je bil pokopan 7. junija. Daleč smo od Tebe, dragi Lojze, in le v mislih Ti polagamo venec poljskih cvetic, prepletenih z žitnim klasjem Tvoje domače grude, ki si jo tako ljubil, na Tvoj prerani grob. Počivaj v miru! V naših srcih boš živel v hvaležnosti. — Zadušnica bo na pokojnikov god, dne 21. junija, ob osmih pri frančiškanih (Alojzijev oltar) v Ljubljani.

* **Smrt kanonika Frana Ferjančiča.** Prejšnji četrtek, 10. junija, je umrl v Ljubljani v starosti 76 let g. Franc Ferjančič, kanonik in starosta novomeškega kapitlja. Rojen je bil na Gočah, študiral pa je v Goriziji in v Ljubljani. Služboval je v raznih krajih, leta 1919 pa je postal kanonik v Novem mestu. Leta 1940 je tiho obhajal v Stični zlato mašo. Zadnja leta so mu oslabele oči in je začel pešati. Lep spomin si je zagotovil tudi kot skladatelj. Pokopali so ga preteklo nedeljo v Novem mestu.

* **Umrl je najstarejši Ljubljančan.** Ob letošnjih Binkoštih je umrl najstarejši Ljubljančan g. Josip M a z i, železniški inspektor v pokoju, star 97 let. Blagi pokojnik je bil doma z Blok in je delal vso čast čvrstemu bloškemu rodu. Skoraj nikoli ni bil bolan in je do nedavnega ohranil duševno in telesno čilost. Zapustil je vdovo, dve hčerki in širši krog sorodnikov. — Nadalje je umrl v Ljubljani splošno znani optik in trgovec g. Jože G o l d s t e i n, čigar trgovina pod Trančo je znana tudi deželanom.

* **Zamenjava starih obrtnih listov.** V »Službenem listu« 5. junija je bila objavljena naredba, po kateri mora vsakdo, kdor koli izvršuje trgovinsko, industrijsko ali rokodelsko obrt, v šestih mesecih vložiti pri pristojnem občnem upravnem oblastvu nekolkovano prošnjo za zameno starega obrtnega lista, ki ga je treba priložiti prošnji, z novim obrtnim listom, ki naj se izda na obrazcu v italijanskem in slovenskem jeziku. Če se prošnja za zameno v predpisanem rodu ne vloži, se imetniku obrtnega lista odvzame obrtna pravica.

* **Košnja se je pričela.** Iz ljubljanske okolice kakor tudi z Notranjskega in Dolenjskega poročajo, da so z vremenom in letino zadovoljni. Ljudje povsod pridno delajo in je zemlja dobro oskrbovana. Krompir lepo kaže in je seveda že ves okopan. Povsod se je tudi že pričela košnja. Žita obetajo dobro, pa tudi po vinogradih se napoveduje spet dobra letina. Da bi le ne bilo nesreče!

* **Za vse male gospodarje v Ljubljani** je zelo važno in koristno, da naroče seno in krmila že sedaj pri svoji organizaciji in da ne odlašajo za kasnejši čas, ker se spet lahko primeri kakor lani, da se marsikaj ni dobilo, da blago ni bilo prvovrstno in da so bile cene visoke. Vse to škoduje reji in ovira njen razvoj. Prvovrstno sladko seno, dostavljeno v Ljubljano, bo okoli 2 liri kilogram za one, ki ga naroče že zdaj in začno v obrokih odplačevati.

* **Cepljenje zoper tifus.** je v Ljubljani obvezno za vse perice, lastnike in uslužbence obratovalnic z živili, torej vseh gostiln, izkuhov, restavracij, mlekarij, mesarij, branjarij, pekarij, slaščičarn in podobnih obratov. Lani je bilo v Ljubljani cepljenih nad 20.000 takih oseb. Cepljenje samo na sebi je zanimivo. To je namreč uživanje zaščitnih tablet proti tifusu, ki ne povzroča nikakih težav in nobene reakcije, pač pa nudi za več mesecev varstvo proti obolenjem za to nevarno boleznijo. Prvi dan vsak použije po eno tableto, naslednje tri dni pa po dve tableti, in sicer na tešče. V Ljubljani traja cepljenje vsak teden. Učinek zaščitnih tablet pojenja po približno šestih mesecih.

* **Ribnica dobi bolnišnico.** V Ribnici se je pred tedni pričelo živahno delo v stari Činkljevi restavraciji pri kolodvoru. Po odločitvi in podpori Visokega komisariata je začela Gradbena komercialna družba iz Ljubljane preurejati to veliko poslopje za bolnišnico. Pripravljajo glavno poslopje, v katerem bo urejenih 13 bolniških sob s 33 posteljami ter gospodarsko poslopje. Dela bodo trajala približno tri mesece. Ribniška dolina bo mnogo pridobila z novo bolnišnico.

* **Smrtna nesreča pri Cerknici.** 68 letni Anton Martinčič, hlapec pri gostilničarju Francu Mulcu na Dolenjem jezeru, je prejšnjo nedeljo šel vinjen spat na skedenj. Ko je počasi prilezel po lestvi na skedenj, mu je spodletelo in je padel. Padec je bil tako nesrečen, da se je Tone ubil.

* **V Kompoljah** bodo uredili podružnično cerkev. Zbrali so nad 25.000 lir v denarju in materialu in s tem so zgradili k cerkvi novo zakristijo ter so kupili tudi notranjo opremo, več cerkvenih oblačil in obhajilno mizo. Načrte je napravil France Šoukal iz Ljubljane. Posebno lepa je obhajilna miza, pri kateri je dnevno okrog 200 obhajil.

* **Cerkev sv. Duha nad Planino pri Rakeku** je bila od partizanov zažgana v noči na 28. maj. Požgane stene in zvonik žalostno štrlijo nad Planino.

* **V Dobrnič** je prišlo 2. junija 15 partizanov, ki so se ustavili pred ljudsko šolo in povedali učiteljici, da bodo šolo zažgali. Učiteljica je v joku odnesla iz šole pohištvo in svoje skromno premoženje. Vaščani so ji pomagali, medtem pa je prišlo še novo krdelo partizanov, ki so znosili na kup šolske klopi in vse, kar je bilo v šoli in pisarni, vse to so polili z bencinom in zažgali. Od ponosne šole je ostalo le golo temeljno zidovje.

* **Star okostnjak sredi Ljubljane.** Delavci Stavbne družbe v Ljubljani so pri odkopavanju zemlje v Zvezdi našli okostnjak, ki je še dobro ohranjen. Ležal je pod koreninami kostanja. Ker je bila Zvezda posajena s kostanji v času kongresa 1821, ko so se zbrali v Ljubljani najmogočnejši evropski vladarji, je verjetno, da je moral mrtvec priti v zemljo dosti prej. Na tem prostoru je imel nekdanji kapucinski samostan svoje pokopališče.

* **Cene hišam in zemljiščem.** Na trgu z nepremičninami je precej živahnih kupčij, zlasti v Ljubljani. Ljudje vlagajo razpoložljivi denar v nepremičnine, ker jim tako donaša čedne obresti. V splošnem so se zato cene nepremičninam v mestu in bližnji okolici dvignile, povprečno za 200 do 300%. Le gozdnim parcelam so cene nizke in nekako stalne. Prav tako so nizke cene barjanski zemlji. Na Barju se še dobi travnik po liro kvadratni meter, medtem ko je v mestu travniški svet že po 200 in več lir kvadr. meter.

---

enem pa bi strogo nadzorovala nemško industrijo. Smith pravi, da bi bila vzpostavitev takšne vojaške vlade skupna naloga boljševikov in Amerikancev, vendar pa da so tudi Amerikanci sami pripravljeni, da rešijo to vprašanje.

Vse nemške čete naj bi tudi v bodoče ostale mobilizirane, da bi jih porabili kot delavske bataljone v tujini. Nemško industrijo bi bilo treba brezobzirno zmanjšati, njen velik del pa premestiti v druge dežele, tako da Nemčija nikdar več ne bi mogla biti močna. Nemčija naj bi se sama oskrbovala z najnujnejšimi življenjskimi potrebščinami, kar pa bi poljskih pridelkov še ostalo, pa bi jih izvozili v prejšnje, sovražne dežele.

Nemčija ne sme ostati — piše dalje — zedinjena država, pač pa jo je treba razbiti na manjše državice. Razširjanje nemške narodne zavesti naj bi bilo najstrožje prepovedano. Zase naj bi Nemci smeli vzeti od pridelkov le toliko, kolikor bi bilo najnujneje potrebno za njihovo preživljanje.

K temu načrtu Kingburyja Smitha pripomnja lizbonski dopisnik »Folkets Dagbladeta«, da je to torej zadnja razlaga povojnih namenov, ki jih imajo Amerikanci z Evropo in z Nemčijo. Pravi, da je to že prava blaznost v znamenju sovraštva in slepote.

Izvajanja časnikarja Smitha niso edina te vrste. Skoraj vsak teden so nasprotniki predložili osnim državam kak načrt, kako jih je treba zatreti. Eden je bolj satanski ko drugi. Navzlic temu pa v Berlinu posvečajo posebno pozornost izvajanjem omenjenega moža, ker po svojem radizmu prekašajo vse dosedanje tovrstne načrte.

Fran Ropotar:

Tujec

Debeli gospod Janez Brenta je šel preklinjaje, toda ne tako varnih korakov kakor drugič po stopnicah proti svojemu stanovanju. Jezilo ga je, da je dal slugi ta večer prosto. Dedec se zdaj zabava in žre v kakšni gostilni, namesto da bi mu pomagal plezati po teh nerodnih stopnicah in ga potem spravil v mehko posteljo.

No, zdaj je prišel srečno na vrh. Vse bi bilo v redu, če bi le mogel spraviti ključ v luknjo. Brenta je desetkrat poizkusil, potem se je moral med stokanjem nasloniti na vrata in se odpočiti. Tedaj pa so vrata popustila in se odprla. Brenta je zletel po tleh.

Takoj se je streznil. Vrata so bila prislonjena. Ali je torej sluga že doma? Hitro je prižgal električno luč. Soba je bila prazna, toda izpod postelje je gledalo dvoje z ilovico pomazanih čevljev, ki jih Brenta še nikdar ni videl v svoji sobi.

Zato je najprej potegnil revolver iz žepa in odločno zaklical: »Ven, ali pa ti napravim luknjo v tvoje vražje čevlje!«

Tedaj je prilezlo izpod postelje nekaj slabotnega, jecljajočega. Bil je majhen, suh fant in njegove oči so se boječe upirale v gospoda Brento. Ta pa je zakričal: »Zlodjev lopov, mrhovina vlomilska! Ali si mislil izropati moje stanovanje? Poslal bom kroglo v tvoje gnile možgane, da te bo za zmeraj minilo veselje do obiskovanja tujih stanovanj.«

»Oprostite mi, očka,« je fant zajecljal. »Velik grešnik sem, toda vdreti nisem mislil. Radi nečesa drugega sem prišel sem... Hotel sem... hotel sem...«

»No, zakaj? Kaj si hotel?«

»Nesrečna ljubezen me je prignala sem. Vašo ženo ljubim, gospod Brenta. Vroče jo ljubim. Hotel sem počakati, da pride domov. Tedaj pa ste prišli vi, očka...«

»Smolo imaš,« je dejal Brenta in kresnil fanta z revolverjem po nosu. »Mojo ženo ljubiš... Čudna mora biti ta ljubezen! Moja žena je že tri leta mrtva.«

»Strah me je zmedel,« je plašno odvrnil vsiljivec. »Ali sem rekel ženo? Hčer sem mislil, saj ste si morali misliti. Vašo hčer ljubim. Vroče jo ljubim in hotel sem...«

»Nehaj lagati in priznaj!« je zakričal gospod Brenta. »Nikoli nisem imel hčere. Na dan z besedo, neumnež! Ali boš še zmeraj trdil, da si prišel iz ljubezni?«

Tujec je padel na kolena.

»Milost, očka! Siromašen, nesrečen grešnik sem, toda vse bom priznal. Da, iz ljubezni sem prišel, toda iz ljubezni do vas. Zelo vas imam rad in nobene nevarnosti se nisem ustrašil, samo da bi prišel v vašo bližino.«

»Kaj?« se je zadrl gospod Brenta. »Mene imaš rad?«

»Da,« je zajecljal tujec. »Vi ste vsega spoštovanja vreden mož!«

Gospodu Brenti je omahnil revolver. »Čudno! Da sem ženskam všeč, vem. Toda da bi me kak moški spoštoval! Hitro izgini, preden pride domov moj sosed Jakob. On je namreč policijski uradnik.«

»Tisočkrat hvala, očka,« je vzkliknil bledi fant in že je bil zunaj.

»Čakaj!« je zavpil gospod Brenta in tujec, ki se je še zmeraj bal revolverja, je obstal kakor pribit.

»Le sem, obrni žepe! Morda imaš pri sebi kaj takega, kar je z menoj v sorodu!«

Tujec je prebledel, toda revolver se je blestel. Počasi je začel jemati iz žepa razno drobnjavo. Srebrne žlice, cigaretno dozo, tri prstane, uro in biserno iglo.

»Kaj pa je to?« je zakričal gospod Brenta.

»Spomin,« je zajecljal tujec. »Spoštujem vas, očka, in zato sem hotel vzeti s seboj kaj takega, kar bi me zmeraj spominjalo na vas.«

»Človekoljubje te bo pognalo v pogubo,« je rekel gospod Brenta svečano. »Hudo mi je, da si tak. Toda pomagati ti hočem. Dal ti bom nekaj, kar te bo zmeraj spominjalo mene.«

Vzel je z mize fotografijo in jo stisnil tujcu v roko. »Tu imaš mojo sliko. Pri fotografu Kajinu me je stala kovača. Toda tebi jo dam zastonj. Pojdi z Bogom!«

Tujec je vtaknil fotografijo v žep in izginil. »Sliko sem dobil zastonj,« je zamrmral. »Lepo se sliši! In pet ur dela in pol ure smrtnega strahu!... Prokleto drago sem jo plačal!«

PROFESORSKA

Profesor zgodovine ogleduje v hotelu značko na brisači: N III in pravi: »Kdaj neki je Napoleon III v tej sobi spal in pozabil svojo brisačo.«

DUHOVITOST

Profesor: »V vsaki družbi opazujem ljudi in vedno pravilno sklepam, da so najgrši ljudje najbolj duhoviti. Navzočim seveda to ne velja.«

Ponoči nad češnje

Kaj priljubljene so češnje na kmetih kot prvo sadje, vsak jih ima rad. Če jih sam nima, gre k sosedu, ki mu jih rad da. So pa tudi ljudje, posebno fantje, ki kaj radi gredo ponoči na skrivaj, da jih obirajo, kradejo, rabutajo. Seveda se jim to vselej ne posreči.

Med rabutarji so bili tudi trije naši fantje: brata Janez in France ter njun prijatelj Jože. Že izza mlada so vedno tičali skupaj. Brili so burke ter nagajali ljudem. Bilo je teden dni pred kresom, ljudje so spravljali mrvo domov ter se veselili lepega vremena. Očeta teh dveh prijateljev sta imela skupaj travnike, daleč od doma. Skupno so spravljali ter vozili domov.

Vroč dan je bil, hiteli so, vendar jim je ostalo še dosti sena na travniku. Počasi so se pomikali, voz za vozom, po dolgi poti proti domu. Mračilo se je in prijatelji so sklenili, da ostanejo kar zunaj čez noč. Napravili so si skupno ležišče v kupu sena in legli, toda spati niso mogli. Pogovarjali so se to in ono, kaj bi počeli. Kar se oglasi Jože: »Pojdimo na češnje!«

»Kam?« planeta Janez in France.

»Na dveh krajih vem zanje. Dobre in tudi polne so tako, da se kar šibijo.«

»Povej, kam misliš?« reče Janez, France pa: »Mogoče na loko?«

»O ne, tam so jih že obrali,« nadaljuje Jože. »Če hočeta, gremo v Preloze ali pa na Vrh — povsod so zelo polne.«

»Meni je prav, kar pojdimo, toda na katero stran?« je silil France.

»Na Preloze pojdimo, tam smo bolj varni,« je odločil Janez.

»Moji škornji so tako nerodni; ne vem, kako bo kaj šlo?« je opomnil Jože. Bil je namreč v očetovih težkih škornjih.

»Saj jih lahko sezuješ, boš še laže splezal na drevo. Pa moramo vendar kaj posode vzeti s seboj, prazni ne bomo šli tako daleč!« pravi Janez.

Jože pa reče: »Tam na našem travniku je velik cekar, če tistega naberemo, bo že nekaj. Stopi no ti, France, tja na naš travnik, tam pod smreko visi, snemi ga in ga prinesi!«

Odhitel je France na drugi travnik in se kmalu vrnil s cekarjem, rekoč: »Prevelik je, tukaj notri jih gre kar mernik.«

Janez pa reče: »Ker druge posode nimamo, moramo pač vzeti ta cekar.«

»Čas je, da gremo,« je odločil Jože.

Odšli so, pot se je vila nekaj časa po travnikih, potem pa so prišli v gozd.

»Ne tako hitro, saj vidita, da vaju ne morem več dohajati,« se je oglasil Jože, ki je v velikih škornjih počasi tolkel za njima.

»Prismoda, zakaj si pa obul očetove škornje?« se obrne Janez, čakajoč Jožeta.

»Saj bi jih ne, ko bi bil vedel, da bomo šli po češnje!«

Hodili so nekaj časa še po gozdu, potem pa prišli na plano. Pred njimi so se razprostirali travniki, vmes pa njive.

»Zdaj moramo biti bolj pazljivi!« pravi France, »drugače nas zapazijo. Tudi govoriti ne smemo nič več na glas.«

Janez še reče: »Posebno ti, Jože, pazi, da ne boš delal ropota s škornji!«

Vedeli so dobro, v katerem kraju so češnje. Šli so ob robu njive dalje, kar dé Jože tiho svojima tovarišema: »Tamle v tistem kotu so, biti pa moramo posebno pazljivi!«

Prikimala sta Janez in France, nato so drug za drugim prav tiho stopali proti češnjam. Velika meja izorane njive se je vila ob robu gozda in v tej meji so bile druga za drugo orjaške češnje. Prišli so prav tiho do dreves, obstali ter poslušali. Bilo je vse tiho, samo veter je šuštel v drevju. V mesečini niso videli, katera je bolj polna, zato sta Jože in France splezala kar na prvo drevo, Janez pa na drugo. Navajeni plezanja so bili hitro na drevesu. Le Jožetu so nagajali škornji, ki nikakor niso hoteli obstati na nogi. Prva češnja je bila prazna in tako sta morala prva dva spet dol. Janez jima je dajal znamenja, naj prideta na drugo in brž sta splezala nanjo. O, veselje! Vsa češnja se je kar šibila pod težo sadu, vsaka najmanjša vejica je bila obložena. Kamor so prijeli, povsod je viselo polno sočnih in debelih češenj. Jože je pritrdil cekar na vejo tako, da bi lahko vsi metali vanj. Veselili so se, da jih naberejo veliko in jih bodo lahko dali tudi drugim, ko pridejo drugo jutro na travnik.

Toda domači fantje so bili pazljivi. Zdaj pa zdaj so šli pogledat na češnje. V mesečnem svitu so videli temne postave na češnjah. Sklenili so, da jih preženejo. Napasti jih niso upali, ne vedoč, koliko jih je. Šli so po kamenje in polena. Poklicali so psa ter ga naščuvali proti češnjam. Prestrašil je obirajoče laježi in moški glas se je oglasil: »Roparji, tatovi, požeruhi!« Zdrznili so se prijatelji na češnji. Jože je rekel: »Bežimo!« Komaj je spregovoril, že so priletela polena med veje. Janez in France sta bila na tleh kakor bi trenil. Drugače se je godilo Jožetu. Škornji so se mu zatikali po vejah. Ni mu kazalo nič drugega, kakor da se je spustil po vejah. Nerodno je letel in škorenj se mu je sezul, preden je bil Jože na tleh. Polena so letela za njim in Jože kar ni utegnil iskati škorenj. Cekarja v naglici ni nobeden vzel s seboj, ostal je med vejami. Tam so ga zmagovalci našli. Misleč, da je še kdo skrit v drevju, so domači fantje še dolgo metali kamenje v češnje. Ko so jih že dodobra otepli, so prenehali.

Jože, France in Janez so se znašli globoko spodaj v gozdu.

»To so nas spazili! Še cekarja nismo utegnili vzeti s seboj!« je tožil Janez.

»Kaj cekar, škorenj, škorenj! Brez škornja moram domov, kaj bo doma?« je tarnal Jože. Še bolj kakor prej je zdaj štorkljal Jože z enim samim škornjem proti domu.

Kako se je Jožetu godilo, ko je moral pred očeta, o tem zgodovina molči. V spominih radi pozabimo kar je bilo neprijetnega. Zato se ti trije še dandanes, ko spravljajo mrvo, kaj radi pogovore, kako je bilo takrat, ko so šli — prvič in zadnjič — češnje krast.

Vplivi sončnih peg na zemljo

Zvezdarna v Milanu je odkrila lani v začetku marca na soncu nove, ogromne pege, razprostirajoče se na površini 10.7 milijard kv. km. Združene so po večini v tri velike centre, okrog katerih je razvrščenih 35 manjših sončnih peg. Čudno kupičenje sončnih peg in njihovo povečanje je opazoval že leta 1610. J. Fabricius in leto dni pozneje Galilei. Zvezdoslovci so mislili prvotno, da ima sonce luknje in šele pozneje so prišli na to, da so to lijakom podobne udrtine v sončni površini, v katerih nastajajo strašni plinski vrtinci. Razvijejo se pogosto iz čisto majhnih temnih peg, iz tako zvanih por, dočim obstojajo prave sončne pege iz temnega jedra in polsence okrog njega. Velike sončne pege s premerom 60.000 do 100.000 km so vidne tudi s prostim očesom.

Šele l. 1848. je zvezdoslovec Schwabe v Dessauu dognal, da se pojavljajo sončne pege v enakih presledkih po več let. Iz več takih perijod dobimo dve epohi maksima sončnih peg: v splošnem točno vsakih 11 in ena devetina let. Tik pred maksimom sončnih peg pri srednji širini 11° se naenkrat nehajo delati na soncu nove pege. Sporedno s perijodami sončnih peg gre izpremenba magnetične intenzivnosti naše zemlje. To je dalo učenjakom povod, da so se začeli zanimati za skrivnostne vplive čudnih naravnih pojavov na zemljo in njene prebivalce.

V začetku vsakega viška sončnih peg začne sonce bombardirati našo zemljo z elektroni. Ti drobni električni delci prodirajo v našo atmosfero in povzročajo v nji velike izpremembe. Ker drve elektroni skozi svetovje z ogromno hitrostjo 100 tisoč kilometrov v sekundi, dosežejo našo zemljo v pičle pol ure. Tako malo časa potrebujejo za dolgo pot od sonca do zemlje. Ena najneprijetnejših posledic tega bombardiranja z elektroni je znatno poslabšanje vremena na zemlji z vedno večjim nagnjenjem k dežju. Pa tudi na sprejemanje radijskih aparatov vpliva to prav občutno. Mnogi ljudje celo trdijo, da čutijo vpliv sončnih peg na sebi. To je verjetno, saj je človek končno tudi samo drobec narave.

OPOZORILO

»Zdaj pride predor, gospa Mrakova.«

»Sram vas bodi, gospod, da mislite na take reči! . . .

Lojze Babnikov:

Kako je stari Miha pokoro delal

I.

To je zgodba, katera se ni pred sto in stoletji zgodila, ampak komaj v preteklem času. Za to naj mi Bog greh odpusti, da jo izvlečem iz vsakdanje pozabljivosti ter jo povem tako, kakor se je zgodila.

Miha Redenek je bil mož, ki so ga vaščanje imeli za čudaka.

Majhen, širokopleč, z majhnimi, lokavimi očmi, gosto, že sivo brado in debelim nosom. Poročen ni bil nikoli, dasiravno je bil v svoji mladosti fant, da ga bojda ni bilo devet fara na okoli.

Za vasjo, na obronku smrekovega gozda si je bil napravil leseno kočo, okoli pa je imel nekaj zemljišča.

Kuhal si je sam, in marsikaj je skuhal bolje, kakor kakova slaba gospodinja. Da, trdili so, da so ajdovi žganci iz njegove kuhinje lepo dišeči in tako okusni, da jih niti mati županja ne napravijo boljših! Bogme, to ni malo!

Dasiravno ni imel bogsigavedi kakih dohodkov, si je vendar polagoma napravil čebelnjak, kamor so pridne čebelice nosile kar v pet panjev sladki med.

Napravil si je tudi svinjak, kupil dvoje prašičkov, jih krmil, pa računal, koliko bo dobil zanje, ko bo po prav lepo rejene prišel izbrčen mestni mesar.

Njegova najbližnja soseda, Hudnikova Neža, vdova po vaškem kovaču, pa je hudomušno pogledovala preko svoje posesti, kako krmi dvoje siromašnih ščetincev, katera da nočeta ne na višino, ne na širino!

In to je Miho jezilo, da bi sosedo najrajši ozmerjal. Pa se je premagoval, rekoč: »Kaj, zlomka, če se babnici zamerim, saj lahko napravi, da mi pujs pogine, ali pa še oba! In ljudje govore, da je babura v zvezi s samim — ongá — Bog nas varuj!

II.

Po vinorodnih krajih naše domovine imamo skoraj prav tako na gosto posejane krčme kakor tam, kjer božje sonce nikoli ne obsije žlahtne trte.

Tudi Miho je sam zlodej premotil, da je on, ki si ni niti za velike praznike privoščil kupice vina, stopil pod večer v krčmo očeta župana, da popije merico vina ter si tako utolaži žalost in skrb, ki ju je imel zaradi hirajočih prašičkov.

V županovi krčmi so bili zbrani očanci, katerih beseda je veljala kakor popisani papirji iz notarjeve pisarne!

Nemalo so se začudili, ko je vstopil Miha, si naročil merico vina, se stisnil v kot in počasi vlekel iz svoje pipice.

»Glej, glej, Miha, kaj naj to pomeni, da si zašel v krčmo? Nisem te videl, bogme, odkar imaš prašiče, kakor pravijo,« ga nagovori rdečeličen Bojec, mesar, izdelovalec mesenih klobas, slovečih daleč po svetu.

»Bolje bi bilo, da bi jih ne imel nikoli!« pravi žalostno Miha ter izpije kupico do dna.

»Kaj ne bo sreče?« vpraša krčmar.

»Vrag in sreča! Narejeno mi je! Ali verjamete? Mrcini se ne redita, pa če bi jima dal mlečnega močnika! Verjamete?« odgovori Miha in zopet pije.

»Jaz sem pa mislil, da bom tja ob Božiču pri tebi dobil najlepše,« ga draži Bojec. »Hm, kaj pa, Miha, kaj pa soseda Jera? Pravijo, da je v zvezi s samim vragom. Glej, daj, obrni se nanje, prosi jo, naj ti pomaga, ona zna in, kakor rečeno, kupec sem jaz,« reče Bojec, pomežikne možakarjem, plača in odide.

»Prav ima Bojec! Je vražja baba to! Čarovnica, prava čarovnica,« vpije preko mize stari Strnad.

»Beži, beži, krmiš jih napak!« pravi župan. »Kaj bi Neža! Pridna, delavna ženica še na starost! Kravo, telička in tri pujske, vse sama opravlja!«

Toda Miho je objemal alkohol, pomagal je pijani Strnad, pritisnil je še Gaber, rekoč: »Kaj, da ni čarovnic? So, so! In gosposka jih ne bo nikoli pregnala! Mar ni bilo tudi meni narejeno? Pride vrag ponoči v svinjak, pa ti udari ščetinca z metlo preko hrbta, pa postane ikrasto! In tega hudirja bi —« vzdignil je pest koščeni Gaber, ter pomenljivo pogledal Miho.

Razgovor se je razpletal dalje, Miha je pil več kakor je bilo treba za žalost in tolažbo. Iz krčme

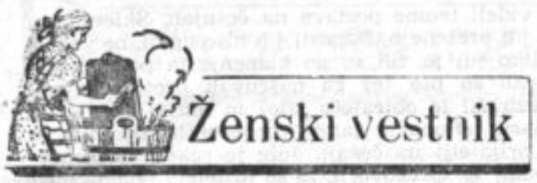

Kako preizkušiš moko

Večje zaloge pšenične, ržene, koruzne moke in zdroba mrčes rad ognusi, ako jih hraniš na vlažnem kraju. Najenostavnejši način, kako preiščeš tako moko, je, ako vzameš dobro povečevalno steklo ali mikroskop. Ako tega nimaš, si lahko pomagaš na tale način: zvečer napravi s finim lijem koničaste kupčke iz moke, ki jo hočeš preskusiti, pusti jih stati čez noč. Ako je konica kupčkov nepoškodovana, je moka čista; ako pa je oploščena in ima črte, je znamenje, da se skriva v njej mrčes, ki jo žre. Za preizkušnjo kakovosti različnih močnatih vrst, odtehtaj od vsake 5 do 10 g, zmešaj to natanko z enako količino vode (najpripravnejše z naprstnikom), pusti testo nekaj časa ležati, da popije vso vodo. Kjer je nastalo najtrdnejše testo, je najboljša vrsta, kjer pa je najredkejše, je najslabša vrsta moka.

Kako napraviš zatohla jajca uporabna

Na neprikladnem mestu shranjena jajca dobijo večkrat zatohel okus, tako da so skoraj neužitna. Ako jih položiš v raztopino iz manganovega kislega kalija, jih rešiš. Vlij toliko raztopine v skledo vode, da je močno pobarvana, položi vanjo jajca za pet minut, izplakni jih v čisti vodi, posuši in zloži v košaro ali kaj podobnega, drugo poleg drugega. Najpripravnejša je preluknjana deska za jajca. Postavi vložena jajca na prosto, na odprto okno in če le mogoče na sonce. Čez dan moraš jajca večkrat obrniti. Polaganje v kalijevo raztopino in zračenje ponavljaj tri do pet dni, kakor so pač jajca pokvarjena. Čez osem do deset dni izgine zatohel duh in jajca so spet užitna.

Za kuhinjo

Z rižem nadevani zrezki. Goveje meso (od stegna ali križa) zreži na zrezke, jih potolci, osoli in malo popopraj. Na masti prepreži dve drobno seseklјani čebuli. Ko se je čebula lepo zarumenila, jo pomaži po zrezkih. Na vsak zrezek daj žlico sirovega riža, (riž prej operi in posuši), zvij in zatakni z zobotrebcem, da se zrezek ne razvije in da ne bo uhajal riž iz zrezka. Ali pa poveži z nitjo. Zrezke nato zloži na razbeljeno mast. Ko so se zapekli po eni plati, jih obrni, da se tudi po drugi plati zapečejo, nato prilij malo vode in pokrito duši pol ure. Preden daš na mizo, dodaj — če imaš — četrt litra kisle smetane, in ko vse prevre, so zrezki gotovi. Daš z mladim opečenim krompirčkom in s solato za nedeljo na mizo.

Presno maslo v vročini se ne pokvari, ako ga shraniš takoj na mrzlem temnem prostoru. V hladilni omari ga ni dobro shranjevati, ker je tam duh po raznih jedeh, katerega se presno maslo takoj navzame. Maslo položi v porcelanasto posodo, katero napolni z vodo in močno osoli. Ob vročih dneh moraš vodo vsaj dvakrat menjati. Tako imaš poleti lahko sveže maslo brez neprijetnega okusa.

Perutninarstvo zahteva mnogo skrbi

Kako bi ne imeli radi kokoši, ki poživljajo naše dvorišče ter nam neso jajčka! Njihova nrav je nežna in išče nežnosti tudi od nas. Malo ljubezni, nežnega ravnanja in negovanja nam kokoška povrne sama s prijaznostjo, ki nam že včasih utegne presedati. Radi jih imamo, kadar nam pridno neso jajčka. Že sam razum nas pa tudi uči, da jim je treba nuditi razne dobrote in ugodnosti in jih obdržati vedno pri dobri volji, ki nam prinese spet po kakšno košarico jajček več.

Pomisliti je treba, da kokošk nikakor ne smemo imeti zaprtih, če hočemo, da bodo lepo uspevale. Imeti morajo dosti prostora, da se gibljejo in brskajo, nikakor pa jih ne smemo imeti v kleti zaprtih ali na tlakovanem dvorišču, kamor sonce nikoli ne posije, kar se v mestih rado dogaja. Sonce, zrak ter z zelenjem pokrita tla so jim tudi v naravi določena za bivališče, kjer kot divje kokoši lepo uspevajo.

Ni šala, ako govorimo o kokošji nervoznosti, če so polne mrčesa, ki ga napačno imenujemo uši. Kako bi sirotke ne bile nervozne, če so polne zajedalcev, ki jih žro pri živem telesu! Zato je snažnost poleg sonca in zraka prvi pogoj, če hočemo imeti veselo in pridno kokošad.

Kokošnjak mora biti zelo snažen, ne da bi pihalo skozi vse špranje, kolikor mogoče topel in suh. Treba ga je letno večkrat pobeliti, ali vsaj poškropiti z razredčenim apnom, ki mu je treba pridati nekoliko galuna ali kreolina. Imeti morajo v primerni višini pripravljene drogove, kjer ponoči spe, pod njimi pa deščice, kamor padajo odpadki. Deščice je treba večkrat očistiti z vročo vodo (malo sode). Tla nasteljemo najbolje s šoto, ki jo je treba dvakrat na teden prekopati. Mani priporočljiva je stelja s slamo namešanega peska.

Če res ljubimo svojo perutnino, spoznamo, da je v njeni nravi, da vedno išče in brska. Zato ji bomo večkrat napravili veselje s tem, da vržemo v kak kot ali pod grm otrebke od solate, kakega mastnega polža, glisto ali kar že rade jedo. Kak vesel direndaj nastane med kokošjo družino, ko naleti eden ali drugi član na nenavadno slaščico. Begajo veselo sem in tja ter si druga drugi trgajo iz kljuna mastni prigrizek.

Kakor hitro pa opazimo, da kokoške žalostne postopajo, postajajo naokoli, se navadno tudi pogosto obirajo po svojem perjem perju, tedaj nas same opozarjajo, da so — ušive. Tudi ne neso več pridno jajc.

V takem primeru je potrebno temeljito očiščenje kokošnjaka in živali samih.

Vse drogove in gnezda iznosimo na prosto. Drogove poribamo z vrelo vodo, kateri smo pridjali malo sode, ter jih namažemo s karbolinom. Ko se ta dobro uleze, zbrišemo s krpo. Gnezda izpraznimo, jih prav tako izribamo, namazati jih pa ne smemo, ker bi sicer dobila jajčka neprijeten duh. Nato se spravimo na delo v kokošnjaku. Stene in strop pobelimo z apnom, ki smo mu pridejali na 1 l 30 do 50 g lizola; tudi tla poškropimo s to zmesjo, ko smo steljo odstranili in sežgali. V kokošnjaku napravimo prepih in znosimo že na soncu posušene očiščene drogove in gnezda, v katera natrosimo sveže podlage in potrosimo s prahom proti mrčesu, ki ga dobimo v vsaki drogeriji.

Medtem pa žival dobro namažemo, in sicer damo na eno desetinko litra jedilnega olja pet do šest kapljic janeževega olja. To zmes dobro pretresemo ter z njo zdrgnemo kokoši po glavi, okrog vratu, pod perutmi in pod repom, ker tu je največ te golazni.

Kot tretji pripomoček pa pripravimo kokošim suhe kopeli. V male, nizke zabojčke natresemo drobnega, suhega peska, apnenega prahu in prahu proti mrčesom. Sicer pa naj bi imela perutnina vedno pripravljeno tako kopel v kakem kotičku, pa naj bi bil tudi samo pepel, kjer bi se sproti otresale svojih zajedalcev!

Drobni nasveti

Raskave roke postanejo gladke in mehke, ako jih namažeš s citronovim sokom. Citrona je tudi izborno sredstvo za nego nohtov.

Pri bolečinah v vratu, vnetju grla itd. grgraj večkrat s toplo vodo, v kateri si raztopil kuhinjsko sol (na ¼ l vode 1 noževo konico soli).

Proti otroškemu kašlju uporabljaj eden ali dva jajčja rumenjaka, ki jih penasto raztepi. Polagoma primešaj sladkorja, da postane masa kašnata. To kašo dajaj otrokom po čajni žličici; ne pomiri samo kašlja in ne pospeši sluznih izmečkov, temveč je tudi zelo okusna.

Umazane predmete iz mavca očediš, ako najprej izpihaš prah; prevleci jih nato s kredo, ki si jo namočila v mleku, ali pa z gumijem in cinkovim belilom. Prevlečeš jih — v mirni dobi — tudi lahko s kuhanim pšeničnim zdrobom, ki naj se dobro posuši. Odkruši posušeno skorjo, ki bo vzela ves prah, ki ga s pihanjem nisi mogla odstraniti.

Krte odpraviš iz vrtov, ne da bi jih bilo treba usmrtiti, ako namočiš stare krpe v terpentin, petrolej ali smolo in jih vtakneš v rove.

***

Domače zdravilne rastline

Kako jih nabiramo in sušimo

8. JETRNIK

Jetrnik je ena prvih pomladnih cvetic. Cvete že meseca aprila in raste po listnatih gozdih ter grmiščih. Iz kratke, valjaste korenike z mnogimi vlaknatimi koreninami priraste najprej več enocvetnih stebel, pozneje pa do šest pritalnih listov, ki prezimijo. Listi so kocinasti, spodaj rdečkasti, srčaste oblike in podeljeni v tri krpe s celimi robovi. Posamezne cvete vrh stebelc podpirajo po trije podporni lističi. Cvetno odevalo šteje 6—10 modrih, včasih rožnordečih listov, ki se zvezdasto razprostirajo. Mnogoštevilni prašniki imajo med prašnima vrečicama rdečo vez. Sredi prašnikov je več pestičev, ki se razvijejo v enosemenske plodiče.

Jetrnik so svoj čas rabili zoper jetrne bolezni, kakor pove že njegovo ime. Ponekod ga še vedno kupujejo za zdravilo in pa za nadomestek pravemu čaju. Zato se nabiranje izplača. Bero se zgolj listi, ki se jim pecelj na kratko pristriže. Listi se nabirajo, ko rastlina odcvete. Razjedeni, oveli ali rjavi listi niso za rabo. Listje sušimo v senci, najbolje v podstrešjih.

---

je odšel zadnji, gugajoč se je krevsal proti domu.

Bila je lepa poletna noč. Mesečina je razlila mlačnato svetlobo na brezoblačnem nebu. Vrhovi Gorjancev so bili kakor pošastna skrivališča zločestnih čarovnic. Cvetoče, dišeče lipe so pa pokrajini dajale sanjavost in blaženost.

Miha je vinjen delal bojni načrt proti sosedi Neži — čarovnici. Kaj je bila njemu mar lepota noči!

S hreščečim glasom je pel, da se je tja v noč razlegala njegova bojna pesem:

»Oj, baba Neža, zdaj bo drugač,
vzel bom v roko korobač:
okoli ogla te podil
čarovnije te učil!«

V oddaljeni vasi je zalajal pes, za njim drugi, tretji. Ko pa je zastal Miha, je vtihnilo vse. Mir je zavladal v lepi pokrajini.

III.

Drugi dan je bila nedelja.

Sonce je stalo že visoko. Ko se je Miha prebudil od preobilo zaužite pijače, ga je bolela glava, in malce se je vrtelo v njej.

Dal si je roko na čelo ter jel premišljevati, kaj naj stori. Gotovo je, da je soseda naredila prešičkoma. In danes ga boli glava. I, kdo drugi je kriv kakor ona! Kakopak!

Vstal je polagoma ter pogledal skozi okno. Glej, že hodi z metlo po dvorišču; mogoče je bila tudi pri njegovem svinjaku. In kaj ima tam pri večjih vratih? Malo steklenico zelene barve. Tu ima svoje čarovnije!

Soseda Neža pa je migala s svojo brezzobo čeljustjo, da je zadeval dolg orlovski nos ob suho brado. Pometla je dvorišče, pregledala svojo živinico, dala kokošim zrnja, ter računala, koliko bo dobila za lepa jajca, ki jih je oddajala v bližnjem mestu. Ko je napodila z metlo petelina, je odšla v hišo.

»Viš jo! Petelina podi, pa ga ne boš več!« mrmra Miha. V njegovem srcu je bilo sklenjeno grozno maščevanje. »Petelinu odsekam glavo, kokošim pa zavijem vratove!...«

Brnelo mu je v glavi. Menil je, da to ne bo zlo, ki ga bo napravil iz slabosti, ampak delo volje, da ji pokaže svojo moč, pa čeprav je čarovnica!

Misleč, da je Neža odšla k dopoldanski službi božji, je odprl hreščeče duri svoje koče, nakrmil pujsa, ki sta lačna krulila v nedeljskem jutru. Potem pa je iz miznice vzel krušni nož, ter se počasi in oprezno bližal sosedni hiši.

Hudnikova Neža pa, bogaboječa ženica, je vedno zahajala k zgodnjemu opravilu, ter se je potem, ko je vse uredila in počistila, vsedla poleg z rožami ozaljšanega okna na nizko pručico, vzela velik lesen rožni venec in je molila za mir duše pokojnega moža.

Pa jo iz pobožne molitve zmoti vrišč kokošje družine na dvorišču. To ni bilo običajno; le nekoč v pozni jeseni se je prikradla lisica k njenim ljubljenkam. Kaj naj bi pa to bilo?

Odloži rožni venec, si popravi ruto na glavi in odhiti ven.

Na dvorišču strah in groza!

Miha Redenek stoji kakor okamenel: v eni roki drži krvavi nož, v drugi pa trepetajočega petelina — brez glave! Kokoši so se bile v strahu razletele na vse strani.

»Brezbožnik ti, brezbožni!« kriči Neža. »Kaj si storil? Kaj ti je napravil moj petelin? Na Gospodov dan greš moriti ubogo žival! Le čakaj, plačal ga boš, plačal!«

Miha vrže petelina in nož od sebe, ter odide brez besed.

Petelin se zažene nekajkrat kvišku, potem obleži.

Mihovo maščevanje je bilo torej delno opravljeno. Ker pa je Miha tako tiho brez besed odšel, je Nežo še bolj podžgalo; pričela je kričati, da so se ljudje iz cerkve gredoč ustavljali, ter jo izpraševali, kaj se je zgodilo.

Ko Neža pove, kaj se ji je primerilo ob tihi molitvi, kako je bila motena in da ji je nepridiprav ugonobil petelina, so ji nekateri nasvetovali, naj gre po žandarje.

Pa pristopi star, pameten mož k Neži in reče: »E, kaj žandarji! Pusti to! Stopi do župana, on naj ukrene; on že ve kako in kaj.«

Drugi so pritrdili in Neža se je takoj odpravila do župana.

IV.

V županovi krčmi so se vaščanje domov gredoč ustavili, češ: okrepčali smo si dušo, zdaj pa potolažimo še telo! In vsakdo je naročil po potrebi in denarni moči.

Mesar Bojec je kakor po navadi prišel, da naveže razne pogovore glede živine, kje, kako in kakšno rede v bližini »njegovega delokroga«.

V veselo [illegible] se družbo pa [illegible]

Starinske šege kresovanja

Bliža se kresni večer, čaroben in bajen. To noč plešejo vile na zelenih lokah, nad tihimi vodami... Oj, čudovita je ta skrivnostna noč, ki le za kratek trenutek sledi najdaljšemu dnevu v letu! Lahne meglice se vijejo kakor čudežna bitja nad globokimi tolmuni, nad šumljajočimi potočki... V kresni noči se pogovarja živina, nocoj cveto zakladi...'. Kresni večer!

Kres ali Ivanje

Ko se zvečeri in se zableščе prve zvezde na nebu, zagoré v mirni dobi po višinah in ravninah kresovi. Od vrha do vrha odmeva vriskanje, streljanje in pesem. Navada, zažigati kresove, je davna, prastara. Naši davni predniki so praznovali že v predkrščanski dobi drugi veliki narodni praznik v letu: **kres**, to je: oni čas, ki se je po najdaljšem dnevu začel spet krajšati. Prvi njihov narodni praznik je bil božič. Že stari Slovani so praznovali najdaljši dan in najkrajšo noč o našem navadnem kresu ali na Ivanje. Poleg mnogih ostalih bogov so častili davni pradedi predvsem Svaroga ali Svetovita, boga sonca, ognja in luči. Temu bogu na čast so prižigali o kresu, ko zažari sonce v svoji največji moči, velike grmade, netil' so kresove, okoli njih plesali, jih preskakovali, prepevali in se veselili.

Kakor razne ostale ljudske šege, navade in vraže iz poganskih časov, je prevzela pozneje krščanska doba tudi **kresovanje**, zažiganje kresa z vsemi šegami, in to na večer pred sv. Janezom Krstnikom, ter ga je spojila s tem svetnikom in njegovim godom. Kresovanje je zelo star in lep običaj. Hrvati in Srbi ga imenujejo Ivanje ali Ivanj dan, pa tudi kresnica ali kresovi; Čehi: svatojanský oheň ali po starem sobotka; Bolgari: Ivanovo; Rusi: Kupalo ali Ivan-Kupalo; Poljaki: sobótka. S kresom je v zvezi mnogo zgodovine.

Čudodelna praprot

Ponekod je med Slovenci še dandanes na kresni večer navada, da potresajo po hiši praprot in vtikajo v strehe kresnice, praprotno cvetje. Vtikajo jih bodisi v streho ali kam zunaj hiše, v razpoke pred hišnimi vrati, okoli njih v podboje ali nad vrata, tudi okoli oken po zunanji steni; po Štajerskem in v Beli Krajini v steno proti soncu.

V nekaterih krajih ima vsak izmed domačih svojo cvetico ali rastlino, praprot, marjetico ali kresnico, ki si jo je izbral sam. Vse te rastline puščajo do prihodnjega jutra: komur se povesi pred soncem, ta umrje še pred letom. Potresanje praproti se je prisojalo že v predkrščanski dobi čudodelni moči kresnih rastlin, v krščanski dobi pa se je vse preneslo na sv. Janeza Krstnika. Njemu so nastiljali na kresni večer tla po hiši s praprotjo, češ da bo prišel prenočit in bo ležal lahko in mehko ter bo odvrnil od hiše v tistem letu vsako nesrečo ognja in požara.

V Beli Krajini so kdaj prej metale mladenke popoldne pred kresnim večerom šopke ali vence iz rumenih cvetic, takoimenovane »šentjanževe rože«, ki so jih isti dan nabrale. Kateri mladenki je obvisel šopek ali venec na strehi prvič, drugič ali tretjič, ta se je omožila še tisto leto. Če pa je padel šopek tudi tretjič na tla, je morala še dolgo čakati na izvoljenca. — Ponekod so metali take šopke ali vence otroci in odrasli obojega spola izpred vsake hiše tako dolgo, dokler niso vsi obstali na strehi. Vsak domač človek je imel poseben šopek ali venec. Če je obvisel »z glavo«, to je z zgornjo stranjo nad vezjo navzgor obrnjen, je to pomenilo, da bo oni človek, ki mu je bil namenjen, to leto še živel. Če pa se je obrnil šopek ali venec »z glavo« navzdol, je pomenilo, da bo oni človek še pred letom dni umrl.

Okrog Ribnice si razlagajo ta običaj drugače: Če je padel šopek s strehe na tla, je to pomenilo, da bo tisti, ki ga je vrgel, to leto še živel; če pa je ostal šopek na strehi, bo tisti človek umrl še pred letom. Drugod mečejo dekleta pred kresnim večerom venec čez glavo na drevje; kateri obvisi venec na veji, ta se omoži še tisto leto.

Ponekod tresejo dekleta na kresni večer bezeg, da leti, če je baš v cvetu, cvetje na tla, pri tem pa govorijo:

»Biz b'zá,
daj možá,
le mladá,
' kar stará!«

Spet drugod postavljajo za sv. Janeza Krstnika šopke po oknih. Vsakemu v družini je po eden namenjen. Komur prvi odpade, ta mora prvi umreti. Šopke vtikajo tudi pod streho, za hodnike ali pa v skrajni strešni rob. Ti šopki so po ljudski veri najboljši varuhi pred strelo.

Živina se pogovarja

Posebno veliko čudodelno moč pripisuje ljudstvo praprotnemu semenu, ki ima po ljudski veri svojo posebno moč prav o kresu, ko je najdaljši dan in najkrajša noč. Kakor ponekod verujejo, da govori živina na sv. večer in mora imeti vsak, kdor jo hoče slišati in vedeti, kaj govori med seboj, praprotno seme pri sebi, tako verujejo drugod, da govori živina le enkrat v letu takó, da jo more slišati človek, in sicer takrat, kadar imajo rastline največjo moč, to je o kresu. A to le tedaj, če ima oni, ki posluša, nevedé s seboj praprotno seme. O tem nam pripoveduje dolenjska pravljica nastopno:

Gospodar je imel hlapca. Bil je vroč dan baš pred kresnim večerom. Kosila sta ves dan na travniku in se vrnila zvečer na moč utrujena domov. Po večerji ukaže gospodar hlapcu, naj žene oba vola na pašo, zakaj prihodnje jutro bodo šli na najbolj oddaljeni travnik po seno. Hlapec uboga, četudi zelo nerad, ker bi šel rajši spat. Toliko da pride na travnik, kamor je zagnal oba vola na pašo, sede utrujen na kamen in zadremlje. Ko se zbudi, ne vidi več volov. Hitro skoči in jih gre iskat. Dolgo časa je hodil zaman, ves zbit od kratkega spanja in slabega pota. Misleč, da sta se vola zgubila, je hlapec klel in jima strašno grozil z bičem. Naenkrat zapazi ves vesel, kako sta ležala oba vola v neki dolinici in mirno prežvekovala med prapotjo. Hlapec se jima približa in vihti bič.

Toda, kako se prestraši, ko zasliši glas starega vola, ki je govoril mlajšemu: »Blagor tebi, ti boš še dolgo živel in si boš služil pri gospodarju dobro krmo. Jaz pa bom moral poginiti že to jesen, in moje meso bodo pojedli ljudje, kakor je pač to njihova navada.« Po teh žalostnih besedah se utrne debela solza iz njegovega očesa. »Na pomlad pa,« je nadaljeval starejši vol, »boš oral že z novim tovarišem. Toda, ko bosta zorala že nekoliko brazd, se bo prikazala izpod brazde velika in strašna kača. Udrla bo za gospodarjem, ki bo tedaj plužil, in ga bo smrtno pičila v nogo. A živa duša mu ne bo mogla pomagati razen hlapca, ki bi ji moral, čim se bo prikazala, z gorjačo pokazati pravo pot do gospodarja. Toda vstaniva in pojdiva domov, hlapec naju gotovo že išče; gorje nama, če naju dobi!«

Nato vstaneta in gresta proti domu. Hlapec pa je šel ves pohleven in tih za njima in se niti dotakniti ni upal nobenega. V jeseni je gospodar zares prodal starega vola mesarju. Na pomlad, ko so orali repo, se je zgodilo natanko tako vse, kar je bil govoril vol na kresni večer. Izpod brazde je prilezla velika kača in udrla za gospodarjem. Toda hlapec je verno pazil nanjo in ji z gorjačo razbil črepinjo. Ko vidi gospodar, kako čudovito ga je hlapec rešil smrti, ga strmeč vpraša, kako je mogel to vedeti. Ta mu pove zdaj vse, kar sta se vola na kresni večer pogo-

---

skoraj objokana Neža, in ko zagleda očeta župana, mu v eni sapi pove zgodbo nesrečnega petelina.

Strnad jo je — vrteč šilce žganja med prsti — boječe in sovražno pogledal, misleč: Kaj pa če babnica vé, da je sinoči zabavljal čez njo in pritrjeval, da je čarovnica.

Za trenutek je postala tišina. Ko so gostje čuli, za kaj gre, so nekoji prasnili v smeh, drugi pa so se zgražali nad Mihom.

Oče župan položi kazalec desnice sredi čela ter reče važno: »Prav je, Neža, da si prišla takoj semkaj. Krivica se ti je zgodila, in popraviti jo mora tisti, ki jo je zagrešil!«

Poklical je pastirja in mu naročil, naj gre po Miho.

Ko so drugi ugibali, kaj da je Miho dovedlo do tega dejanja, sta se župan in mesar Bojec v kotu pri peči tiho razgovarjala in sklepala, kako in kakšno kazen da je zaslužil Miha Redenek.

»Ha, seveda! Kokošja familija ne sme biti brez petelina, to je ena!« pravi Bojec. »Nabaviti ji mora drugega, kjer hoče in kakor hoče.«

»To je njegova stvar,« odgovarja župan.

Pastirček je vstopil, za njim pa Miha ves potrt; žalostno je pogledal po mizi, kjer se je iskrila dobra vinska kapljica, katero so vaščanje uživali z mirno vestjo. On jo je sinoči srkal preveč, da ga ni samo opogumila, ampak pogubila. O tem je bil ta trenutek trdno prepričan.

Oče župan pa je pogladil svoj žametni telovnik na lepo rejenem trebuščku, učeno pogledal po okolici, potem se je obrnil do Mihe in dejal kakor učenik grešnemu učencu:

»Kaj si storil, Miha?«

Miha je molčal.

Ker ni bilo odgovora, je ponovil Bojec besede očeta župana.

Zopet nič odgovora.

In nadaljeval je oče župan: »Miha! imeli smo te za moža, ki vè, kaj je prav in pametno, ki pa tudi vè, kaj je krivica in neumnost. Torej, neumnost je, da imaš ti pošteno in pridno Nežo za čarovnico, katerih sploh ni! Krivico si ji pa napravil, s tem, da si ji ugonobil petelina in povzročil strah. Prišla je k meni, in prav je imela. Zakaj, če bi šla ona do orožnikov, bi imel ti opravka z gospodom. In ta pa ne pozna šale!«

Stopal je gori in doli; ko pa je končal, je stopil pred Miho ter ga vprašal: »Kaj je treba storiti?«

»Kaj naj storim?« vpraša Miha prosečе. Grlo mu je bilo suho in komaj je požiral sline. Dušilo ga je, in kaj bi dal, da bi bil že zunaj! Te zanj tako pekoče in ponižujoče trenutke je imel za večnost.

Sinoči od vina omamljen je bil močan da bi hraste lomil, besed poln kakor najboljši govornik, bil je trepet in strah kokošje familije, zdaj pa stoji tukaj kakor nebogljeno dete!

Zavedal si je tega, pomagati si ni mogel.

Pomagal mu je torej oče župan, ki je sodil in razsodil: »Takole bo, Miha! Trava na Nežini senožeti je zrela. Treba bo kosca! Ona najame vsako leto, ali tukaj ali tam. Za letos, menim, ji ni treba najemati. Pokosiš ji ti, mrvo in otavo. Torej: **Kar letos dozoreva in kar Bog da, naj bo tvoja skrb, da bo pokošeno!** — Glede plače in petelina —«

»Počakaj župan,« seže vmes Bojec »počakaj malo.— Menim da bo prav in pošteno, in da nas ne bodo po soseski čez zobe vlekli: on naj pokosi kakor si ti rekel. Pujse pa kupim jaz, kakršna sta. Imam petelina dobre pasme; tega dam Neži za usmrčenega. Ali je prav tako, Miha? Saj prešičev ne znaš gleštati!«

In pogledal je Bojec po ljudeh, češ: ali ni prav tako?

Gostje so bili zadovoljni, še zaploskali so.

»Sam vrag me je zmotil, da sem to napravil,« pride slednjič do sape Miha. »Neža naj mi odpusti, jaz bom pokosil, kakor je rekel župan. Prešička naj pa vzame vrag —, ne, ne... Bojec, Bojec! Naj ju plača kakor je prav in pošteno. Petelina pa vračunava v kupnino. Tako bo!«

Zadovoljen je bil Miha, da se je vsa reč tako končala, Bojec pa tudi, in ponudil je Mihi vina, katerega je ta spil na dušek.

Neža je premagala žalost, saj ji ne bo treba iskati kosca, in petelina bo dobila lepšega kakor je bil njen.

Bog pa je tisto leto prav posebno blagoslovil zemljo: rodila je vsega, kakor že dolgo ne. Visoko, gosto in sočno travo je kosil Miha. Za njo pa otavo. In ko je menil, da je zadostil pokori za svoj greh, je spreviden, kako se je motil. Čakala ga je še ena košnja. Potem ko so spravili otavo, je počela trava odganjati in hočeš-nočeš je moral pokositi še otavič; ker sklenjeno je bilo, da pokosi vse »kar Bog da še letos...«

varjala. Vendar pa ni vedel niti sam, zakaj je bil slišal volovski razgovor baš takrat. Zakaj brez njegove vednosti se mu je vsulo v škornje praprotno seme; če bi bil pa to vedel, ne bi bil slišal ničesar. (Slovenski Glasnik 1865.)

Kresovale tri devojke...

Ko je zbrana množica okrog kresne grmade, hodijo ponekod, zlasti v Beli Krajini, najlepša dekleta, kresnice imenovane, v vasi od hiše do hiše, nabirat darov za »ivanjsko svatbo«. Navadno hodijo po trije pari deklet, dva para pojeta, eden pa nosi kruh in jajca, ki jih dobivajo kresnice v dar. Kresnice prepevajo:

»Me bomo nocoj malo spale,
ker bomo polje varovale.«

Te besede merijo na staro vražo, da letajo v kresni noči nečisti duhovi in čarovnice na visoke kraje, kjer imajo svoja zborovanja. Ker pa letajo čarovnice preko polja na svoja določena mesta in gore, in sicer to noč zelo nizko, so se bali praznoverni ljudje ter se boje ponekod še zdaj, da ne bi naškodile polju.

Ponekod je bila med Slovenci vraža, da se bojujejo v kresni noči čarovnice s »krstniki«, ki so dvanajsteri bratje, to je: če je v družini dvanajst bratov, enega očeta sinov, tedaj bo dvanajsti izmed njih »krstnik«. O kresu so ti krstniki v veliki nevarnosti, ker jih napadajo čarovnice s koli. Zato kmetje vse take kole na polju izpulijo, da ne bi imele čarovnice orožja. Gotovo je s to vražo v zvezi tudi belokranjska popevka, ki jo pojejo kresnice:

»Nam ne date vsega tega,
č'mó vam vzeti mlad'ga sinka,
mlad'ga sinka za krsnika.«

Če pa je najmlajši otrok deklica, so kresnice grozile:

Č'mo vam vzeti mlado hčerko,
mlado hčerko za kresnico.«

Že v Valvasorjevem času so hodila dekleta na kresni večer gledat v studenec, misleč, da se jim pokaže v vodi podoba namenjenega ženina. Tudi so metale deklice na kresni večer v ribnike, studence in potoke vence ter po vodni površini ugibale svojega izvoljenca. Na Gorizijskem so postavljala dekleta v kresni noči kablico vode pod okno, da bi zagledale v vodi njim namenjenega ženina.

Ob kresni grmadi

Že v predkrščanski dobi so kresovali naši predniki na visokih krajih, brdih in planinah, največ zato, da so se približevali po božje češčenemu soncu, pozneje pa seveda zato, da je bilo videti kres daleč naokrog. Tu in tam so kurili pri nas kres tudi na ravnem, za vasjo ali sredi vasi, v gozdu ali pa tudi na kakem razpotju ali razkrižju.

Zgodovina nam pripoveduje, da se je kresovanje v dobi preporoda po letu 1848. zelo pomnožilo, dočim je poprej že precej ponehalo. V Ljubljani se je uvedla navada vsakoletnega zažiganja kresa, ki se je kuril na Rožniku. »Slovenski Narod« iz leta 1886. poroča: »Po novodobni šegi spuščajo se v Ljubljani poleg kresa tudi žarniki (rakete) in zažiga umetni ogenj; okoli Ljubljane svetijo se pa kresovi po vsih gričih.« — Zelo pestro in slikovito se je praznoval kresni večer nekdaj v Novem mestu. Mestna gosposka je sama pošiljala h kresu »požarne stražnike«. Na loki ob Krki se je zbirala množica ljudi, godci so igrali, mladina se je vozila po vodi in spuščala po njej na deščicah zažgano smolo. — Na Notranjskem so kurili kres v nekaterih krajih le pastirji. Nalagali so na ogenj le brinje, ki je bilo našim prednikom svet les. Po narodni veri je preganjal brinjev dim vso nesnago, kače in vragove.

V nekaterih krajih so mladi ljudje okoli kresa peli in plesali ter ogenj preskakovali. Starejši ob grmadi so jim po večjem ali manjšem skoku prerokovali do prihodnjega leta srečno ali nesrečno življenje. Malo dečico, ki še ni mogla sama preskakovati grmade,' so prenašale matere prek ognja, da bi bila zdrava, močna in srečna. Marsikod drugod so tudi kresno grmado preskakovali in celo prevažali vozove čez ogenj. Kresnemu ognju so v stari dobi pripisovali očiščevalno moč ter prvotno gonili skozi ogenj tudi živino, v veri, da bi varoval živino bolezni in čarov. Ker pa se je včasih tako živinče vendarle opeklo in pokvarilo, so začeli pozneje prevažati preko ognja le prazne vozove. V ljubljanski okolici so zažigali o kresu brezove in sirkove metle, jih sukali in metali goreče v zrak. V mnogih krajih so pri grmadi tudi streljali z možnarji, puškami in samokresi. Za kresno grmado so hodili otroci nabirat od hiše do hiše potrebnega netiva, drv, polen in starih metel.

Po nekaterih krajih okoli Laščc, Ribnice, Dobrepolj in Žužemberka so hodili ljudje o belem dnevu pred kresnim večerom na polje kropit. S seboj so nosili na cvetno nedeljo blagoslovljene šibe ter zatikali v vsako njivo po eno šibo. — Ponekod pravijo, da sliši človek, ki dene na kresni večer uho na možnar, nebeško godbo. — Drugod, kjer se je tudi vzdržal narodni običaj zažiganja kresnega ognja, se je tolmačil njegov postanek z legendo, po kateri je sv. Janez Krstnik povedal Židom, da ga bodo našli v puščavi tam, kjer bodo videli ogenj. Ko pa je bil Herod razposlal birliče, da bi ga ujeli, so videli toliko ognjev, da niso vedeli, kam bi krenili. In zares niso našli svetnika.

Ognjena kolesa

Ponekod so tekali po polju z gorečimi plamenicami ali drogi z gorečo slamo, metali pri kresu goreče metle in goreča kresna kolesa. Marsikod so spuščali o kresu ognjena kolesa, s slamo ovita in zažgana, s hribov v dolino. Tudi ta običaj je bil spomin na pradavno dobo, ko so častili naši pradedi sonce kot božanstvo. Ponekod je bila pri tem še vraža: na katero stran zleti ali se obrne tako goreče kolesce, z one strani bo nevesta tistega mladeniča, ki ga je zaročil.

Taka kresna kolesca iz bukovega in jelovega lesa so tudi metali visoko v zrak. Vsako tako kolesce, tolikšno kakor dno kupice, je bilo na sredi prevrtano, tako da se je moglo natakniti na palico. Ko so ga zažgali, so ga pognali po navzgor položeni deski na vso moč visoko pod nebo, da je letelo dalj časa po zraku kakor zvezda. Metali pa so taka kresna kolesca z visokega kraja, kjer so kresovali, v dolino. Okrog polnoči kresovi ugašajo, ples ponehava, petje utihne. Kresnice se razidejo po svojih domovih. Čarovniška moč in oblast je minila. Ljudje odnašajo ugasle utrinke in ogorke od kresnega ognja in jih vtikajo v strehe, da bi se zavarovali pred požarom. Blažen pokoj plava nad pokrajino.

Igor Roman:

Gregov strah

Počasi smo odložili žlice, hlapec Grega je potegnil skledo k sebi, pobral in postrgal še zadnje ostanke zelja in vzdihnil:

»Da, da, tako je.« In spet nam je začel pripovedovati svojo priljubljeno zgodbo, katero smo že sto in stokrat slišali, in to vedno, kadar smo večerjali zelje. Vsi smo jo poznali, do potankosti smo vedeli vse, kaj bo povedal, vendar smo sklonili glave in prisluhnili.

— Bila so leta prve svetovne vojne in trda nam je predla, je začel Grega. Jedli smo nekaj, v čemer je plavalo zelje, smrdelo je po vsem mogočem, samo po jedi ne. Vendar smo planili po tej godlji ko izstradani psi. Da, tako je bilo.

Takrat mi je bilo že petnajst let in edini moški sem bil pri hiši, zato sem imel za svojo dolžnost, da preskrbim nekaj boljšega za pod zob. Izmuznil sem se z doma in šel za hišo proti Križkim razvalinam starega gradu, kjer je strašilo, kakor so govorili. Sedel sem na okrušen nadzidek in si belil glavo z vsem mogočim. Nad menoj se je nenadno okrušil omet in mi zdrknil po telesu. Prestrašen sem se ozrl, gledal naokoli in. Bog mi je priča, naenkrat sem zagledal strah. Bel je bil in hitro se je vlekel po cesti proti vasi. Po vsem telesu mi je zagomazelo, gledal sem nočno strašilo in zavpil sem, da je odmevalo v gluhi noči. Bela pošast mi ni na srečo nič storila, ampak se je kmalu izgubila med hišami. Premislite, videl sem strašilo pod Križkimi razvalinami!

Od strahu si dolgo nisem opomogel in previdno sem se priklatil domov. Nikomur nisem ničesar omenil, bilo me je sram pred materjo in sestrama priznati, da sem se bal prikazni. Tisto noč se tudi spati nisem upal, kajti povsod sem videl bele pošasti.

Drugo jutro sem gnal našo edino kravo na potok. Za hišo sem srečal župana, prijazno sva se nasmehnila in on me je proti svoji navadi ogovoril:

»No, no, glej ga Grego, cel možak je že!«

»Kaj pa hočemo, edini moški sem pri hiši,« sem tja v en dan zinil. Župan je stopil k meni in potiho šepnil:

»Možak pa mora tudi držati kaj nase!«

»Seveda,« sem se nasmehnil, »to se pa razume.«

Tako sva se razšla. In veste, ne morete si misliti, kaj je prinesel tisti večer sam župan k nam? Celo vrečo moke, prave moke in materi je pred odhodom dejal:

»Pametnega sina imate, bodite ponosni!«

Tedaj mi je šele padlo v glavo, da je bil nočno strašilo županov zaklad moke, ki si ga je od bog ve kje pripeljal...

*

Grega je resno namršil košate obrvi, se oprisal okoli ust in zaječal: »Da, ta'o je bilo, prav tako!« Mati pa je že segla po hlebcu kruha in ga porinila pred hlapca:

»Na Grega, kar jej!«

Grega se je nasmehnil, si odrezal zagozdo kruha in odlomastil spat.

Dovolj pokore za greh.

Ampak sklenil je in tudi na glas povedal na Martinovo nedeljo v krčmi očeta župana: »Greh je bil storjen in pokora opravljena. Ne verujem v čarovnice in jih za to tudi ne bom več preganjal. Ali verjamete?«

***

Arkadij Averčenko:

Policijski okraj

Ali se vam vsaj malo sanja o posih spretne ruske policije?

Tedaj sedite enkrat pol ure v zatohli, zasmrajeni pisarnici policijskega okraja! To je zelo poučno.

Okrajni nadzornik sedi pri na pol popisanem papirju, dvigne glavo in vpraša metodično:

»In česa manjka tebi?«

»Meni so ukradli samovar, striček.«

»Kam pa si gledala takrat?«

Okrajni nadzornik izborno ve, da njegovo vprašanje ni nič drugega, kakor brezplodno in nepotrebno zavlačevanje njegove obvezne dolžnosti: zaslišati žensko, napraviti zapisnik in nato zalotiti zločince.

»Čemu si pasla zijala?«

»Prav to je. Stekla sem bila v prodajalnico, tu je prišel pes, izlil vodo, stresel oglje na tla pa so ga videli.«

»Ga — — — Kako veš, da je bil moški, ne ženska?«

Kuharica se zavije v ogrinjavko, si obriše s kazalcem nos, malo pomisli in prizna:

»Utegnila bi biti tudi ženska... Kdo ve?«

»Ali sumiš koga?«

»Sumim.«

»Koga?«

»Bil je kak slepar.«

»O, kako se znaš šaliti... Počakaj malo, bom že napravil. Česa želite vi, gospod?«

»Pri meni je vlažno.«

»Kaj je vlažno?«

»Moje stanovanje.«

»No — in?«

»Menda boste priznali, da ne morem ostati v vlažnem stanovanju...«

Nadzornik se prav nič ne domisli, da bi dejal, da mu tega ni prav nič mar, ali da se čudi, da more priti kdo k njemu s takimi malenkostmi. A edinega razkošja, ki mu je dostopno, odložiti delo za nekaj trenutkov, si ne da vzeti.

»Kdo vam je ukazal najeti vlažno stanovanje?«

»Ko sem ga najel, je bilo suho.«

»Pa sami pravite, da je vlažno.«

»Ko smo se preselili, se je izkazalo, da je vlažno. Na preprogah so se pokazali taki madeži, da so videti hujši kakor zemljevid.«

»Ali sumite koga?«

»Kako? Ne razumem vas.«

»Hm... Hotel sem vprašati, ali zahtevate odškodnino.«

»Kako naj jo zahtevam? Od vlažnosti nastane protin. Časih je prav za kratek čas in je z desetimi rublji dobro plačan, časih pa je tako, da jih je tisoč premalo.«

Dolg odmor.

»Kje ste bili prav za prav, ko je bilo stanovanje najeto?...«

»Saj sem rekel, da je bilo suho.«

»Dobro... Vaš naslov? Pridem in preiščem stvar... in kaj hočete vi?«

»Gospod nadzornik! Ne morete si misliti, da sem izgubila zadnji čas vse živce. Dobesedno vse.«

Najbrže ni bilo z živci dame srednjih let nič bolje kakor z nadzornikovimi, kajti pograbil je kos papirja, se prijel za glavo in vprašal:

»Ali sumite koga?«

»Dobesedno vse živce! In ponoči je, da bi človeč zbežal...«

»Kaj vendar?«

»Strahovi...'. Vsi se strinjajo, da so strahovi. Nekdo potrka, hodi, spusti nekaj na tla, govori in o polnoči nastane rjovenje, da vsi ponorimo.«

»Zakaj ste dopustili, da je prišla stvar tako daleč?«

»Mi?... Kaj pa smo mogli ukreniti?«

»Ali sumite koga?«

»Niti malo ne. Prepričana sem, da stojimo pred uganko. Hodi, spusti nekaj na tla, govori...«

»Koliko duš je?«

»Kdo vendar?«

»No... ti strahovi.«

»Kako pa naj vem? Najbrž samo eden.«

»Rekli ste, da se pogovarjajo. Kako naj se en strah sam s seboj pogovarja?«

PO SVETU

× **Pegasti legar v Turčiji.** Epidemija pegastega legarja dela oblastvom v Ankari hude preglavice. Do 1. junija je bilo zabeleženih v Carigradu 395, v Ankari pa 104 primeri te nevarne nalezljive bolezni. Policija je dobila nalog strogo paziti na vse zanemarjene ljudi po mestu. Berače, postopače in druge, ki hodijo po mestu brez dela, umazani in zanemarjeni, spravlja policija v javna kopališča, kjer se morajo kopati, obleko in čevlje jim pa razkužijo. Kdor more, se da tudi cepiti. Primanjkuje pa seruma. V Carigradu pričakujejo, da jim bo v kratkem poslan serum iz Nemčije. Turški tisk je porabil to priliko, da je opozoril javnost na vedno večji dotok podeželskega prebivalstva v Carigrad. Ob zadnjem ljudskem štetju leta 1940. je imel Carigrad 800.000, zdaj pa ima že okrog milijon ljudi. Oblastva so odredila zdravstveni pregled vseh v mesto prihajajočih ljudih že v pristaniščih in na kolodvorih.

× **Sam se je operiral.** Vojvoda Leopold Avstrijski je padel na turnirju v Gradcu 1190 s konja in si težko poškodoval nogo. Ker mu zdravniki niso mogli pomagati, je zahteval, naj mu nogo odrežejo. Toda noben zdravnik ni hotel tvegati težke in nevarne operacije. Tedaj se je pa vojvoda odločil za samopomoč. Na nogo si je nastavil težko sekiro in zapovedal svojemu komorniku, naj na vso moč udari po njej s kladivom. Komornik je trikrat udaril s kladivom po sekiri in končno je bila noga odsekana. Potem so pa morali priskočiti vojvodi na pomoč zdravniki, da so mu ustavili kri in obvezali rano.

× **Groba Aleksandra Velikega še niso našli.** Aleksander Veliki je bil star komaj 33 let, ko je moral umreti v mesecu juniju leta 323. v glavnem mestu Babilonu zaradi mrzlice. Nakopal si jo je na poslovilnem banketu odhajajočega brodovja iz Spodnje Nerhoske. Njegovo truplo je po dveh letih prenesel Ptolemaj v Egipt in ga pokopal v Memfisu. Pozneje so truplo prepeljali v Aleksandrijo in ga položili v nalašč za to pripravljeno svetišče. Kljub vsem poizvedbam pa do danes niso mogli najti njegovega groba, ležečega nekje na obrežnem mestu, ki ga je dal on sam zgraditi v delti Nila. Tu so našli na mnogih krajih starinske stavbe, trupla pa ne. Že leta 1929. je trdil egiptski knez Omar Toussoum, da je truplo Aleksandra, nekdanjega svetovnega vladarja, zakopano pod neko mošejo pri Aleksandriji. Poleg njega mora biti pokopan tudi njegov naslednik Ptolomeus. To domnevo je poživil profesor Faraukovega vseučilišča v Aleksandriji Ibrahim el Dessouki. On je prišel do prepričanja, da je grob preroka Daniela, ki je pokopan v stari mošeji, identičen z zadnjim počivališčem Aleksandra Velikega. Srednjeveški urad egiptske vlade so že večkrat prosili, da bi odprl ta sveti grob; za to pa se do danes niso mogli odločiti. Med egiptskimi učenjaki je prišlo celo večkrat do prepira, ker so nekateri trdili, da leži njegovo truplo pod staro mošejo v zlatem sarkofagu. V teku stoletij pa so se o Aleksandrovem grobu razširile razne legende. Nekatere pravijo, da je bil pri ponovnih odkritjih faraonovih grobov v Nilski dolini prenešen od Kom el Schukafa in Sidi Gabra izven Aleksandrije. Druga taka pravljica pa pravi, da je bil pokopan v velikem podzemeljskem pokopališču Nekropolisu, ki se je raztezalo do tako imenovanega kopališča Kleopatre. Povsod so ga iskali in povsod so mislili, da ga bodo našli — Aleksandrija je bila nekoč poznana kot veliko trgovinsko središče, središče znanosti, v katerem so bile knjižnice, svetišča, palače in svetovno znani muzeji. Odkritje dozdevnega Aleksandrovega groba v stari mošeji pa bo na vsak način razčistilo marsikatera arheološka vprašanja.

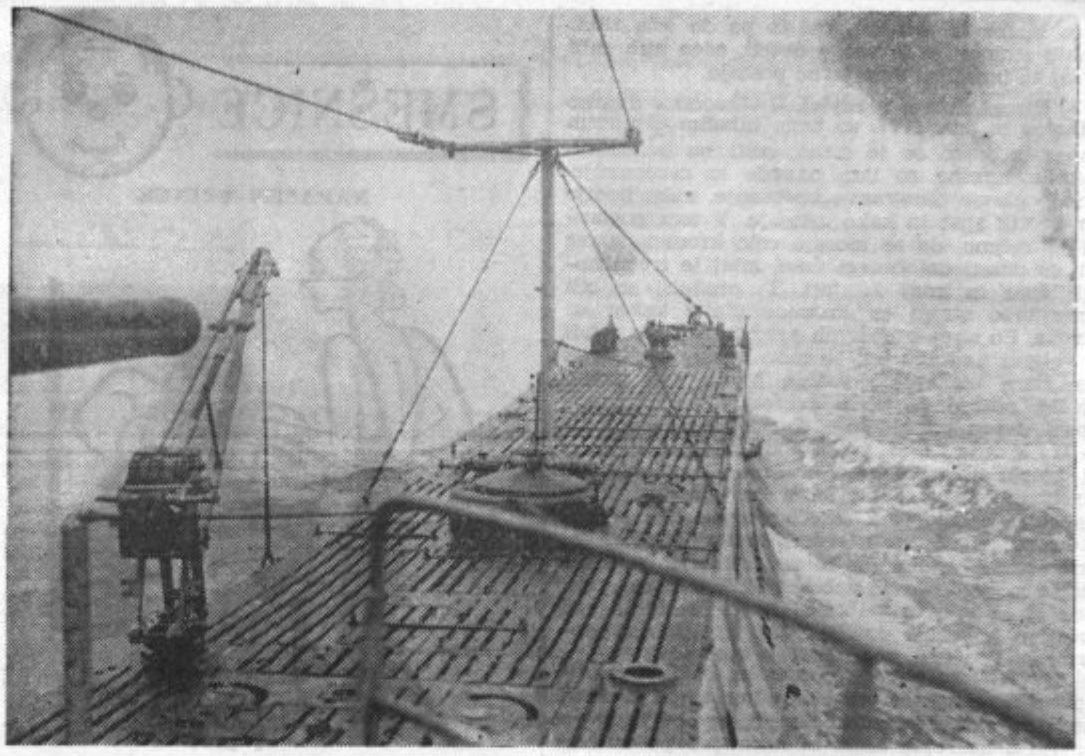

Italijanska podmornica odhaja iz svojega oporišča na vojno križarjenje po Sredozemskem morju

× **Po osmih mesecih najdeno truplo.** Približno pred osmimi meseci je izginil na planinskem pohodu ing. Federico Francheti, ki je padel s stene Fafana v planinskem sklopu Grgne v neki prepad. Ing. Francheti se je podal s svojim prijateljem dr. Malacutijem 25. oktobra lanskega leta na Fasano. Hribolazca sta že obvladala najnapornejši del ture, ko je ing. Franchetiju izpodneslo nogo, da je zdrknil v prepad. Mesto, kjer se je zgodila nesreča, je bilo znano, toda zaradi težavnih razmer v planinskem svetu ni bilo mogoče dvigniti trupla vse dotlej. Telesne ostanke ing. Franchetija so položili v krsto in pokopali na domačem pokopališču.

× **»Samo za ženske.«** Iz Buenos Airesa poroča »Frankfurter Zeitung«, da se pomanjkanje gumija in nadomestnih delov že močno občuti v prometu. Doslej je bilo že okoli 30% razpoložljivih voz cestne železnice izločenih iz prometa. Težkoče v prometu pa imajo tudi mnoge neprijetnosti za potnike. Nesreče se množe, ker so vozovi prenatrpani, zlasti ko se začenja in končuje poslovni čas. Na postajah cestne železnice stoje cele vrste ljudi, ki čakajo na vozove. Ker argentinska oblastva ne zaupajo popolnoma galantnosti moških, nameravajo uvesti posebne vozove, namenjene samo ženskam. Ob začetku in koncu poslovnega časa bodo poskrbeli vozovi s temi napisi, da bo žensko nameščenstvo nemoteno prihajalo na delo in se vračalo domov.

× **Mrtvaški stolp.** Potniki so fotografirali in opisali zanimiv stolp, ki stoji v Turkestanu blizu Buhare. To poslopje iz desetega stoletja ima obliko jako tankega in visokega stožca. Meri 70 m višine in 14 m v premeru ob tleh. Čeprav stoji na samem, ga domačini nazivajo »Minari Baliand«, to je: minaret Baliandove džamije. Kakor svoje dni v Rimu Tarpejska pečina, tako je služil mrtvaški minaret za pogubo na smrt obsojenih. S ploščadi na vrhu so namreč pahnili vse tiste, ki jih je zadela vladarjeva obsodba. Tako je 1837 Družba Vzhodne Indije poslala dva angleška častnika v miroljubnem poslanstvu. Na ukaz vladarja emira Nasrulaha iz Buhare pa so ju prijeli in čuvali tri leta v podzemski temnici, nazadnje pa so ju strmoglavili z mrtvaškega stolpa. Posihdob so s te turobne stavbe pošiljali v pogibel samo še ponatiskovalce denarja, mo-

---

»Vi morate bolje vedeti, ali je kaj takega mogoče ali ne.«

Okrožni nadzornik zelo malo vé o prebivavcih onega sveta, a kot zastopnik oblasti se ne bo dal za norca imeti; zato pravi zelo prepričevalno:

»Ni mogoče. Imeti mora tovariša. Dobro torej. Pomirite se, gospa! Stvar bomo preiskali in zlikovci morajo dobiti zasluženo kazen. Vaš naslov? Zdravstvujte!... Kaj pa iščeš ti tu?«

»Stara mati je umrla.«

»Ali koga sumi... hm.'.. No, Bog ji daj nebesa! Od česa je umrla?«

»Bog vé. Bilo ji je preko sto let in že tri leta ni prišla s postelje.«

»Zakaj pa nisi pazil?« je bleknil revež že stotič. »Že dobro. Počakaj trenutek!... Česa želite vi?« Denite cilinder z glave! V uradu ste. Pozor! Roko imate v črnilniku... Kaj prav za prav hočete?«

»Gospod okrajni nadzornik, dolg čas mi je....«

»Manj pijte pa vas bo minil dolg čas.«

»Vi ste pa res pavliha: mar ne pijem iz dolgega časa?«

»Ali hočete napraviti ovadbo? Prosim, ne pihajte vame...«

»O—vad—bo?.. Javim vam kot zastopniku oblasti, da mi je dolgčas. Ali ni nobene zabave?«

»Pojdite domov in se dobro prespite!«

»Kaj pravite? Tega ne storim. Hočem se pošteno razživeti. Seveda, lahko me spodite ven, a kam bom šel? Če sem prišel sem, mi že ni bilo ostalo nič drugega. O, gospod nadzornik? Rus nosi v sebi prav poseben dolgčas.«

»Bodite tako dobri in ne motite me več!«

»Kam pa naj grem? Koprnim po nečem veselem.«

»No, pojdite v kino! Čez dve uri bo odprt.«

»Hvala! To je nasvet. Sem že vedel, kam sem šel. Gosposka zna vedno pomagati. Dovolite, da za zdaj tu sedim...«

»Izvolite, a bodite mirni! Česa želite, gospod?«

»Žena mi je ušla. Morda...«

»Zakaj niste pazili?«

»Ali more človek vedno paziti na babe? Vprašujem se le, česa ji je manjkalo?«

»Da... babe so zagoneten rod. Iščejo, česar sploh ni na svetu: Čuden rod. Ali sumite koga?«

»Tu sploh ni treba suma. Ušla je s štabnim stotnikom Percovom.«

»Zakaj niste pazili?«

»Da, le izprašujte..'. Štel je za prijatelja, igrala sva skupaj biljard, pa napravi kaj takega...«

»Da-a... v družinskem življenju mora biti človek vedno oprezen,« reče nadzornik s trudnim glasom in si zapali c'gareto. »Ali kadite? Družinsko življenje je takorekoč oblegana trdnjava. Babe hočejo romantike, možje pa hodijo zjutraj nepočešani, z zmečkano srajco in bosi, v copatah. A baba ima rada lakaste škornje. Moralna globina jo manj zanima ko zunanji blesk... Kaj hočeš?«

»No, še mnogo dela ima.e, Blagorodje, bom pa malo počakal. Mar ni treba, da vsakdo malo počaka, če ima Blagorodje toliko dela? Prosim, le nikarte kričati...«

»Kaj pa prav za prav hočete?«

»Samo malenkost... K moji ženi je prišla za trenutek njena svakinja iz Varšave, no, ona ima varšavsko stanovanjsko pravico. Rekel sem uradniku za potne liste.'..«

»Dobro, pridi ob treh, ko bom imel več časa. Gospodična, česa želite? Ne jokajte...«

»Ali se sme to? Najprej vedno pravi: «ljubim, ljubim» — in nato vse odnese in izgine. In me pusti z eno samo srajco.«

»Kdo?«

»Komi..'.«

»Zakaj niste pazili?«

»Saj je vedno govoril, da me ljubi. Prisegal je, se križal. Kaj naj zdaj začnem?«

»Dobro,« reče nadzornik, »ali ste se zaljubili v našem okraju? Bodite mirni, bomo že potrebno ukrenili.«

Pisec teh vrstic sedi dolgo na stari, obrabljeni zofi in se zabava nad kalejdoskopom kuharic, najemnikov, strahov, pijancev in mož z rožički.

Slednjič ujamem prosto minuto in stopim k utrujenemu in že čisto bebastemu nadzorniku.

»Želite?«

»Snovi, gospod nadzornik.«

»Snovi?«

»Za povest.«

»Zakaj niste paz... A prosim, kaj imam prav za prav s tem opraviti?«

»O, pa kako? Vi ste policija. Če so vam mar strahovi, pijani in varani možje, tedaj...«

Nadzornik se pogladi z roko po glavi.

»Snovi hočete? Ali sumite koga... Hm.... Zakaj nočete popisati našega policijskega okraja? Ali ni to snov?...«

rilce mater in izdajice, vse to pa do leta 1911. Takih stolpov je še več v deželi, eden njih rabi sedaj za brezžično brzojavno postajo.

× **Strogi dvorni predpisi.** V »Uvodu v dvorno etiketo« iz leta 1727. so dana mladim plemičem navodila, kako se je treba vesti na evropskih dvorih, kakšne so tam navade in ceremonije. Eno poglavje obravnava vprašanje, kako hodijo na dvorih spat in kako vstajajo. V tem poglavju je rečeno, da se morajo celo kronane glave strogo držati določenega časa, kdaj je treba hoditi spat in kdaj vstajati. Ti predpisi so bili prav tako strogi za kronane glave kakor za otroke. Po strogih dvornih predpisih, ki so ostali v veljavi nad 100 let, so morale kronane glave ter člani vladarskih rodbin hoditi spat poleti ob 10, pozimi pa ob 9 zvečer. Kronika španskega dvora pripoveduje, da se prva žena Karla II., Marija Luiza, po prihodu na španski dvor ni hotela ukloniti temu običaju. Izjavila je, da bo hodila spat, kadar se ji bo zahotelo. Toda naletela je takoj na odločen odpor. Njene komornice so se vsak večer, kadar kraljica ni pravočasno vstala, da bi se podala k počitku, molče pojavile in jo začele slačiti kar za mizo. Ena ji je jela česati lase, druga je zlezla pod mizo in ji sezula čevlje. Tako kraljici ni preostajalo drugega, nego oditi v spalnico.

× **Načrti za gojenje gozdov na Norveškem.** V norveških gozdovih prevladuje bor, ki pa je manj koristen kakor pa jelka. Zaradi tega se že dolgo bavijo z načrtom, kako bi zamenjali počasi bor z jelko in da se še neposejani predeli pogozdijo z jelko. Spoznali so, da razen južnih krajev ni prikladnejšega predela za pogozdenje kakor je zahodni predel, kjer se lahko v te svrhe uporabi 400.000 ha zemljišča. Zapadni deli Norveške so najpripravnejši za nasajevanje tudi drugih vrst dreves. Izračunali so, da se more nasaditi letna površina od 1000 ha s 5 milijoni novih dreves. To bi dalo po 60 letih 300.000 m³ drv, če bi sekali letno samo 5.000 m³ koristnega lesa. Da bi se vse te ostvarilo, kar bi razvilo gospodarsko življenje Norveške, je že izdelala norveška direkcija gozdov skupno z nemškimi oblasti obsežne načrte za pogozdenje.

Obnavljajte naročnino!

SMEŠNICE

NAPAČEN UČINEK

»Žena, tako sem jezen, da bi morje zastrupil!«
»Pa ga daj, morskih rib tako ne maram jesti.«

⁂

DOMOVINA

Narednik vpraša vojaka: »Janez, povej mi, kaj je domovina!«
Vojak: »Domovina je moja mati.«
Narednik: »No, Pavel, zdaj pa ti povej, kaj je domovina.«
Pavel: »Domovina? I, Janezova mati!«

ZDRAV KRAJ

»Pri nas je izvrstno, zdravo podnebje. Zadnjih pet let ni nihče, izven zdravnika, umrl.«
»Za kakšno boleznijo je pa umrl?«
»Od lakote verdar! Saj siromak ni imel prav nobenega zaslužka.«

DOBRO MU JE POVEDAL

K prodajalcu rib je prišel neki gospod in zahteval kilogram rib. Ko so bile odtehtane, je gospod vprašal:
»Koliko stanejo?«
»Osemdeset lir,« odgovori trgovec.
Gospod plača osemdeset lir in pristavi:
»Plačam, toda dovolim si vam reči v obraz, da ste tat!«
»Ne, gospod,« odvrne trgovec, »tat ste vi, ker samo ta, ki je denar ukradel, more plačati moje ribe po osemdeset lir za kilogram.«

SLANO MORJE

Učitelj: »No, Jakec, povej mi, zakaj je morska voda slana?«
Jakec: »Najbrže zato, ker po njej plavajo slaniki.«

NAJBOLJ VARNO

Sodnik: »Torej priznate, da ste ukradli 25.000 lir. Čemu ste jih dali v blagajno na sodišču?«
Obtoženec: »Zato, ker je tam moj denar najbolj varen.«

ZARADI ŽALOSTI

Marko: »Čuj, Matevž, kako, da ti lasje tako izpadajo?«
Matevž: »Zato, ker se neprestano žalostim.«
Marko: »Zakaj se pa?«
Matevž: »Zato, ker mi lasje izpadajo.«

OTROCI

V četrtem razredu neke ljudske šole se je bližal težko pričakovani odmor. Učiteljica je zadala že nekaj vprašanj in — zvonec se je oglasil. Da ne bi razposajena dekletca prehudo razsajala med odmorom, je učiteljica poklicala najstarejšo učenko in ji naročila, naj zastavi sošolkam enostavno vprašanje iz računstva, ki ga mora napisati na tablo.
Učiteljica je odšla.
Ko se je vrnila, je brala na tabli:
»Vprašanje iz računstva. Bogata gospa lahko kupi po enega otroka na teden. Koliko jih tedaj kupi v enem letu?«

PO OBEDU

Profesor: »Torej danes smo zopet obedovali špinačo in krompir, ko vendar veš, da tega nikdar ne jém.«

Križanka št. 16

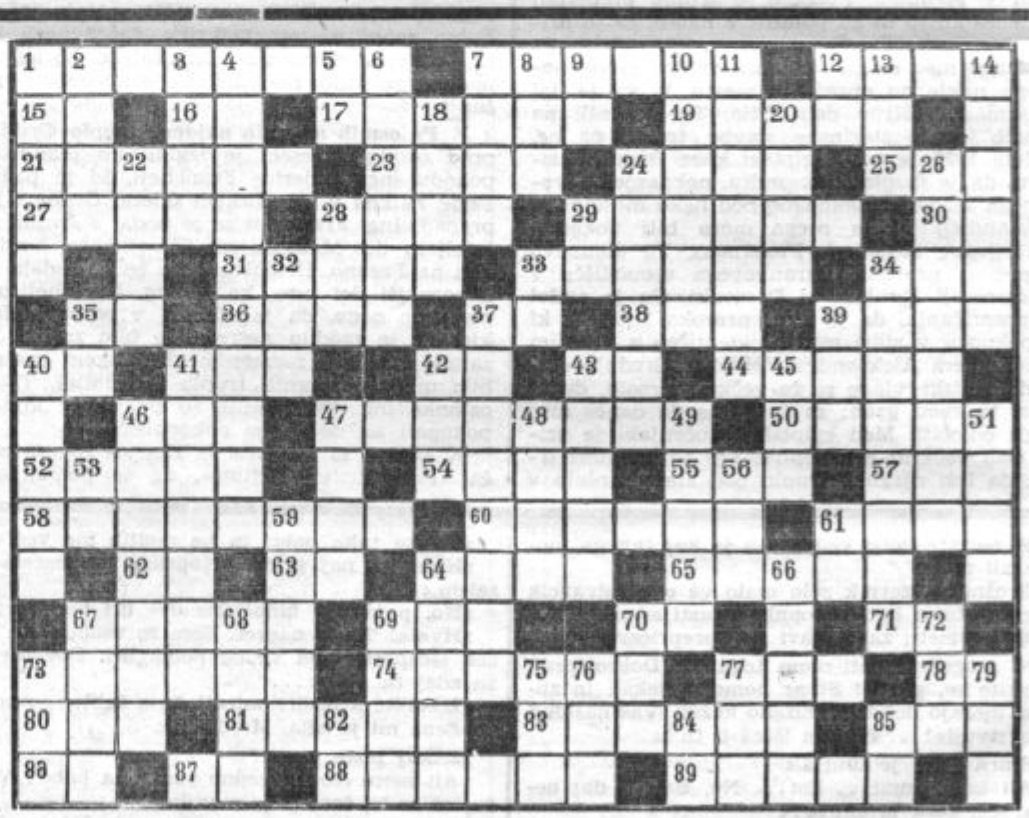

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. posmrtno bivališče izvoljenih (množ.), 7. umetnik, 12. del noge, 15. sredi jame, 16. predlog, 17. bogat, premožen, 19. ponovno, znova, 21. ločeno, zase, 23. strupene so nevarne (narobe), 24. južno sadje, 25. žensko ime, 27. tuje žensko ime, 28. znamenje, emblem, 29. dajati pasje glasove, 30. medmet, 31. visok, nemajhen, 33. voditi za nos, slepariti, 34. veznik, 35. predlog, 36. država v Prednji Aziji (prej Perzija), 37. oziralni zaimek, 38. ljubkovalni naziv za oče v narečju, 39. razsulo, polom, 40. veznik, 41. oblika pomožnega glagola, 42. kratica za akademski naslov, 43. časovni veznik, 44. moško ime, 46. oblika pomožnega glagola, 47. puščavska popotniška družba, 50. smrt, konec življenja, 52. ptica, 54. število, 55. portugalska kolonija v Indiji, 57. glej 44. vodoravno, 58. pridna, delovna, 60. lepega vedenja, 61. povelje za ustavitev, 62. pogosta končnica moških samostalnikov, 63. osebni zaimek, 64. bivališče, stanovanje, 65. gorko, vroče, 67. so v velikih časteh, pobožne, vzornega življenja, verske, 69. enote časa, 70. egipčanski bog sonca, 71. kvartaški izraz, 73. je vnet za neke vrste obleko, 74. policijski lov na sumljive ljudi, 77. moško ime, 78. glej 63. vodoravno, 80. prijeten kraj, bivališče izvoljenih, 81. majhen, nevisok, 83. zlatniki, cekini, 85. brezplačna prepustitev, talent, 86. glej 15. vodoravno, 87. priprava, učenje, 88. južno sadje, 89. plavališče, kopališče.

Navpično: 1. pisalna potrebščina, 2. rimski bog ljubezni, 3. angleško pristanišče v Arabiji, 4. razpolaga z velikimi količinami blaga in zalaga z njim druge, 5. začetek življenja, 6. seznam nazivov in označb, 7. sestrin mož, 8. zunanja podoba, 9. sredi sita, 10. prebivalec velike celine, 11. kraj v bližini Rogaške Slatine, 12. nikalnica, 13. oče, 14. očesna bolezen, 18. praded, patriarh, dobro ohranjen starec, 20. vrstilni števnik, 22. živinska krma, 24. egipčanski vladar, 26. delno, nekaj, 28. hudobna, škodljiva, 29. italijanski spolnik, 32. doba, razdobje (tujka), 33. osebni zaimek, 34. krokodil, 35. pritrdilnica, 37. lepotec, 39. gledajo, opazujejo, 40. poštna pošiljka, 41. majhen kos sobne ali kuhinjske opreme, 42. dobro (v koroškem narečju), 43. del gosposke sobe, 45. lepa brez — glave, 46. neopazno, nevidno, 47. svežilna pijača (množ.), 48. posušena, hirajoča, umirajoča, 49. žensko ime, 51. velike ptice, 53. dva samoglasnika, 56. osebni zaimek, 59. majhni lesni odpadki; miselni utrinki, 61. kratica za sledeči, 64. ptica, 66. evropsko glavno mesto, 67. posledica kesanja, zavesti krivde, 68. oklopni voz, 69. nagel, hiter, 70. vodna žival, bolezen, 72. pramati vsega človeštva, 73. naziv za redovnike, 75. žensko ime, 76. pravo (tujka), 77. lesena zgradba, ki je običajno pritiklina, 79. doba, razdobje (tujka), 82. predlog, 84. začetek abecede, 85. kratica za bivšo mednarodno organizacijo držav.

⁂

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 15

Vodoravno: 1. pika, 4. Etna, 7. njen, 10. lega, 13. otava, 15. pola, 18. paket, 20. ro, 22. ara, 23. zamuda, 24. gos, 25. ne, 26. Abo, 28. perica, 30. ton, 31. Ana, 33. taka, 34. tri, 36. lev, 37. sla, 38. roč, 40. ta, 41. uradi, 43. kes, 45. ta, 46. kolek, 48. naši, 50. oda, 52. ca, 54. polemika, 57. era, 58. ve, 60. val, 62. lice, 63. Ilija, 65. le, 66. Ema, 68. korak, 70. rs, 72. ave, 73. mol, 74. Oka, 75. ter, 76. Niko, 78. pav, 79. dno, 81. nečaki, 83. ker, 85. Ra, 86. Una, 88. mikado, 89. kor, 91. co, 92. osata, 94. žane, 95. tarok, 97. guba, 98. Alpe, 99. rman, 100. vila.

Navpično: 1. pura, 2. ko, 3. ata, 4. Eva, 5. ter, 6. aparat, 7. nada, 8. ep, 9. nag, 10. les, 11. et, 12. amen, 14. ari, 16. omikanec, 17. Luca, 19. kos, 21. obala, 23. zet, 25. novec, 27. ona, 29. kra, 30. tek, 32. kol, 34. triki, 35. ido, 37. stave, 38. rojak, 39. čep, 41. uši, 42. ideje, 44. Savel, 46. kov, 47. kolar, 49. Američan, 51. ara, 55. lik, 56. Ala, 59. Emona, 61. Lot, 64. Ivo, 65. lovec, 67. ako, 69. Ren, 71. Skader, 73. mak, 76. neka, 77. oko, 79. drag, 80. ena, 81. niže, 82. bor, 84. roža, 86. USA, 87. ata, 89. kan, 90. rov, 92. ob, 93. al, 95 ta, 96. ki.

Izdaja za konzorcij »Domovine«: Josip Reisner Urejuje: Davorin Ravljen Za Narodno tiskarno odgovoren: Fran Jeran